

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014–2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:1

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014–2017

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:1



Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet

Hallinto-osasto / Förvaltningsavdelningen

PL / PB 29

00023 Valtioneuvosto / Statsrådet

<http://www.minedu.fi/julkaisut/>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä

ISBN 978-952-263-194-7 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja/

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2013:1

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Toimialan yhteiset asiat	6
	2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnonalan rakenteellinen kehittäminen	6
	2.2 Tietohallinnon kehittäminen	6
	2.3 Hankintatoimen kehittäminen	7
	2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen	7
	2.5 Peruspalvelujen järjestäminen	8
	2.6 Alue- ja rakennepolitiikka	9
	2.7 Veikkausvoittovarot	12
3	Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö	13
	3.1 Opetushallitus	13
	3.2 Kirkollisasiat	14
	3.3 Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO	14
	3.4 Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta	14
4	Koulutus- ja tiedepolitiikka	15
	4.1 Kehittämisen painopisteet	15
	4.2 Yleissivistävä koulutus	22
	4.2.1 Tavoitteet	22
	4.2.2 Perussuunnitelma	23
	4.2.3 Kehysehdotus	27
	4.3 Ammatillinen koulutus	27
	4.3.1 Tavoitteet	27
	4.3.2 Perussuunnitelma	29
	4.3.3 Kehysehdotus	32
	4.4 Aikuiskoulutus	32
	4.4.1 Tavoitteet	32
	4.4.2 Perussuunnitelma	33
	4.4.3 Kehysehdotus	35
	4.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus	36
	4.5.1 Tavoitteet	36
	4.5.2 Perussuunnitelma	36
	4.5.3 Kehysehdotus	38

4.6 Opintotuki	40
4.6.1 Tavoitteet	40
4.6.2 Perussuunnitelma	41
4.6.3 Kehysehdotus	42
5 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	44
5.1 Taide ja kulttuuri	44
5.1.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta	44
5.1.2 Perussuunnitelma ja kehysehdotukset tavoitealueittain	45
5.2 Liikunta	51
5.2.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta	51
5.2.2 Perussuunnitelma ja kehysehdotukset	52
5.3 Nuorisotyö ja -politiikka	57
5.3.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta	57
5.3.2 Perussuunnitelma ja kehysehdotukset	58
 Liite 1	 61

1 Johdanto

Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman tekstiosa sisältää suunnitelmakauden keskeiset määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Suunnitelman liitteenä oleva menolaskelma sisältää arvion jo päätettyjen toimenpiteiden vuosittaisista menovaikutuksista (peruslaskelma) sekä arvion, joka sisältää myös opetus- ja kulttuuriministeriön ehdottamien uusien toimenpiteiden menovaikutukset (*kehys ehdotus*).

Laskelmat esitetään vuoden 2013 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2013 talousarvioesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset. Peruslaskelmaan sisältyvät myös ne hallitusohjelman mukaiset säästötoimet, jotka on otettu huomioon jo 5.10.2011 ja 4.4.2012 tehdyissä kehyspäätöksissä.

Opetusministeri, kulttuuri- ja urheiluministeri sekä kirkollisasiain ministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjaukset oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

Yhteenveto ehdotettavista määrärahoista peruslaskelmaksi ja kehys ehdotukseksi esitetään liitteessä 1.

2 Toimialan yhteiset asiat

2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnonalan rakenteellinen kehittäminen

Valtionhallinnon vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan liittyen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan rakenteellisen kehittämisen uudistus. Uudistuksessa kehitetään hallinnonalan ohjausta, virastorakennetta, virastojen tehtäviä ja työnjakoa sekä yhteisiä palveluja.

Valtion taidemuseon tilalle perustetaan Kansallisgalleria vuodesta 2014 alkaen. Kansallinen audiovisuaalinen arkisto ja Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus yhdistetään yhdeksi virastoksi vuodesta 2014 alkaen. Koulutuksen arviointikeskus perustetaan vuonna 2014.

Hallitusohjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan myös koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ohjausta, rahoitusta ja rakenteita koskevia uudistuksia kuten varhaiskasvatuksen hallinnon siirto hallinnonalalle, ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja rakenteiden uudistaminen, yliopistojen rahoituksen uudistaminen sekä eräät toisen asteen koulutuksen rahoitusta ja rakenteita koskevat uudistukset. Näitä uudistuksia on esitelty tarkemmin koulutus- ja tiedepolitiikkaa koskevassa osuudessa.

2.2 Tietohallinnon kehittäminen

Huolehditaan tietohallintolain edellyttämästä ministeriön koulutus, tiede ja kulttuuri -kohtealueen yhteisen arkkitehtuurin kehittämisestä, ylläpidosta ja toteuttamisen seurannasta. Huolehditaan kokonaisarkkitehtuurin mukaisesti tietojärjestelmissä käytettävien käsitteiden yhteismitallisuudesta sekä kehitettävien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten laadinnasta ja ylläpidosta.

Tietojärjestelmä- ja tietoliikennetkaisuissa sekä tietojen käsittelyssä otetaan huomioon tietoturvasäädösten mukaiset vaatimukset. Huolehditaan tietoturvasäädösten perustasoa toteuttavan tietoturvasäädösten hallintajärjestelmän vakiinnuttamisesta. Jatketaan tarpeen mukaan korotetun ja korkean tietoturvasäädösten tason mukaisten vaatimusten täyttämistä.

Edistetään kokonaisarkkitehtuurin mukaisia hallinnonalan ja toimialan ydintoimintaa tukevia yhteisiä tietotekniikka- ja tietojärjestelmähankkeita, jotka parantavat kustannustehokkuutta ja tukevat sähköistä työskentelyä.

Valmistellaan ja toteutetaan valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmän käyttöönotto kirjanpitoyksikössä ja koordinoidaan hankkeen valmistelu hallinnonalalla.

Hallitus toteuttaa SADe-ohjelman osana Oppijan verkkopalvelukokonaisuus -hankkeen. Sen tavoitteena on tuottaa kattavasti opiskelua ja siihen hakeutumista, oppimista ja urasuunnittelua tukevia sähköisiä palveluita elinikäisen oppimisen periaatteella. Hankkeen puitteissa rakennetaan hallitusohjelman mukaisesti koulutuksen sähköistä sivistyskeskusta. Siitä on tarkoitus löytyä tiedot kaikesta julkisin varoin tarjottavasta koulutuksesta sekä kattavasti palveluja koulutukseen hakeutumiseen ja opiskelijavalintoihin sekä opiskeluun ja urasuunnitteluun elinikäisen oppimisen periaatteella.

Oppijan verkkopalvelukokonaisuudessa toteutetaan ensimmäisessä vaiheessa (2009–2014) hankkeelle myönnetyn rahoituksen puitteissa koulutuksen hakeutumista koskevat uudistetut kansalliset haku- ja koulutustietopalvelut sekä todennetun osaamisen rekisteri haku- ja valintapalveluiden edellyttämässä vähimmäislaajuudessa. Lisäksi toteutetaan opintojen aikaisia sähköisiä palveluita, kuten henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimista tukevia palveluita sekä rakenteistettuja opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet (e-ops).

Tavoitteena on monipuolistaa kansalaisten käytettävissä olevia sähköisiä palveluita sekä lisätä palveluiden tuottamisen kustannustehokkuutta.

2.3 Hankintatoimen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön hankintatoimen tehokkuutta parannetaan kehittämällä hankintatoimen ohjausta, suunnittelua ja seuranta. Virasto- ja laitoskohtaisiin tulossopimuksiin sisällytetään hankintasuunnitelmat, joiden toteutumista arvioidaan vuosittaisissa tilinpäätöskannanotoissa. Yhteishankintojen määrää lisätään.

2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen

Hallinnonalan tilatehokkuutta kehitetään edelleen. Useita virastoja on viime vuosina sijoitettu tai suunniteltu sijoitettavaksi uusiin tai peruskorjattuihin tiloihin, ja samalla virastoissa on toimeenpantu toimintalähtöinen työympäristön workplace -kehittämismalli. Työympäristöjen kehittämisellä on saatu aikaan toimitilojen tiivistämistä ja tiloja on voitu suunnitelmallisesti joko vähentää tai tehokkaammalla käytöllä siirtää eteenpäin tulevia laajennuksia. Monityötilakonseptin mukaisia, toimistotilaa tehokkaasti minimoivia työskentelytiloja ollaan suunnittelemassa useisiin kohteisiin. Lähtökohtana eri toimenpiteillä on pyrkimys saavuttaa tai alittaa valtion kiinteistöstrategian mukainen maksimipinta-ala 25 m² / hlö.

Virastot ovat joissakin tapauksessa voineet tasapainottaa talouttaan alivuokraamalla tilojansa edelleen ellei tarpeettomaksi käyneistä tiloista ole voitu vielä luopua voimassaolevan vuokrasopimuksen vuoksi.

Hallinnonalalla on useita pieniä virastoja sekä kansallisia taidelaitoksia ja museota, joiden vuokramenoissa ei ole saavutettavissa olennaisia menojen vähennyksiä. Pitkällä tähtäimellä jonkin verran säästöjä on saatavissa energiakustannuksia alentavilla korjauksilla ja green office -menettelyillä. Myös hallinnonalan eri toimijoiden keskittämällä samoihin rakennuksiin, kokoustilojen yhteiskäytöllä ja yhteisten hallinto- ja kiinteistöpalvelujen järjestämisellä saavutetaan säästöjä.

2.5 Peruspalvelujen järjestäminen

Peruspalveluilla tarkoitetaan kaikkia erityislainsäädäntöön perustuvia kuntien järjestämistä rahoitusvastuulla olevia palveluja. Niiden riittävän laadukas järjestäminen edellyttää elinvoimaisia kuntia ja kuntien palvelurakenteen kehittämistä. Tämä edellyttää myös valtion toimenpiteiden arviointia ja rahoitusjärjestelmien kehittämistä. Palveluilta edellytetään laatua, monipuolisuutta, asiakaslähtöisyyttä sekä toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta.

Hallitus on päättänyt toteuttaa kuntauudistuksen ja siihen liittyvän valtiosuusjärjestelmän uudistuksen. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmät valmistelemaan uutta kuntarakennetta ja kuntalain taloussäännösten uudistamista samoin kuin työryhmän jonka tehtävänä on määrittää kuntien tehtävät ja niihin liittyvät uudistustarpeet sekä arvioida mahdollisuudet vähentää kuntien velvoitteita. Uudistusten vaikutukset otetaan huomioon myöhempien vuosien toiminta- ja taloussuunnitelmissa.

Peruspalveluiden järjestämistä koskevia kehittämistoimenpiteitä käsitellään yksityiskohdaisemmin luvuissa 4–5.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan peruspalvelujen rahoitus on koottu oheiseen taulukkoon.

**Peruspalveluohjelmaan sisältyvät valtionosuusmäärärahat
opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (peruslaskelma, 1 000 euroa)**

Mom.	Toimintamuoto	2013	2014	2015	2016	2017
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	851 818	847 183	842 383	842 383	842 383
29.10.34	Koulurakentaminen	58 000	46 400	42 100	42 100	42 100
29.20.30	Ammatillinen koulutus	723 774	698 867	668 772	660 772	660 772
29.30.30	Vapaa sivistystyö	164 818	164 818	164 818	164 818	164 818
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	142 175	138 075	138 075	138 075	138 075
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	116 494	109 494	109 494	109 494	109 494
29.30.33	Nuorten aikuisten osaamisohjelma	27 000	52 000	52 000	52 000	52 000
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	19 279	15 879	15 879	15 879	15 879
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	411 754	401 011	381 011	381 011	381 011
29.80.30	Kirjastot	4 513	4 713	4 713	4 713	4 713
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	80 783	80 783	80 783	85 783	85 783
29.80.32 ja 52	Museot	36 811	36 811	36 811	41 811	41 811
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	106	106
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 000	4 500	4 500	4 500	4 500
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	17 773	17 773	17 773	17 773	17 773
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 147	19 147	19 147	19 147	19 147
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 099	8 099	8 099	8 099	8 099
Yhteensä		2 687 344	2 645 659	2 586 464	2 588 464	2 588 464

**Arvio valtionosuusmäärärahojen
jakautumisesta**

Kunnat ja kuntayhtymät	1 080 312	1 063 555	1 039 759	1 040 563	1 040 563
* Kunnat	-449 410	-442 439	-432 540	-432 874	-432 874
* Kuntayhtymät	1 529 722	1 505 994	1 472 298	1 473 437	1 473 437
Yksityiset	1 607 032	1 582 104	1 546 705	1 547 901	1 547 901

2.6 Alue- ja rakennepolitiikka

*Alueiden kilpailukyvn ja elinvoimaisuuden vahvistaminen sekä
hyvinvoinnin edistäminen*

Valtiontalouden kestävyysvaje ja yleinen taloustilanne yhdistettynä alueilla tapahtuvaan väestön ikärakenteen muutokseen asettavat haasteita alueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiselle ja vahvistamiselle. Alueilla joudutaan entistä tarkemmin arvioimaan käytettävissä olevien voimavarojen kohdentamista ja julkisen rahoituksen mahdollisuuksia palvelujen järjestämisessä ja turvaamisessa kaikilla toimialoilla. Kuntaudistuksella uusitaan rakenteita ja vahvistetaan peruskuntia siten, että ne kykenevät nykyistä paremmin ja pitkäjänteisemmin vastaamaan 2020-luvun tarpeisiin.

Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan osaamista hyödyntäen ja vahvistaen edellytyksiä alueiden kilpailukyvn, hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden vahvistumiseksi. Elinkeinorakenteen muutoksen myötä osaamisen laadulliset ja määrälliset vaatimukset muuttuvat nopeasti. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten yhteistyötä alueidensa yritysten ja innovaatiotoiminnan keskeisten toimijoiden kanssa.

Oppilaitosverkkoa sopeutetaan väestönkehitykseen ja ennakoitavissa olevaan työvoimatarpeeseen samalla kun koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa turvataan.

Päivähoidon laatua vahvistetaan. Perusopetusta kehitetään kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna, jossa huomioidaan tasa-arvoiset mahdollisuudet suorittaa perusopinnot. Taavoitteena on koulujen välisten erojen kaventaminen.

Lukioiden rahoituspohjan uudistamisella ja etäopetusta hyödyntämällä turvataan ikäluokkien pienentyessä lukiokoulutuksen laatu ja alueellinen saavutettavuus. Ammatillisen koulutuksen riittävä tarjonta varmistetaan ja se kohdennetaan alueellisen tarpeen mukaan.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksessa huomioidaan alueiden työ- ja elinkeinoelämän tarpeet sekä aluekehityksen vahvistaminen. Erityisesti painotetaan työelämän tarvitsemaa korkeatasoista osaamista sekä tuotanto- ja palveluinnovaatioiden kehittämistä.

Jokaisessa maakunnassa toimii yksi tai useampi korkeakoulu. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamisympäristöiksi. Korkeakoulujen strategista yhteistyötä alueensa muiden toimijoiden kanssa lisäännä innovaatioympäristön kehittämisessä alueiden osaamisalat ja erikoistumistarpeet huomioiden.

Korkeakoulutuksen laadun parantamiseksi ja toisen asteen koulutuksen alueellisen kattavuuden turvaamiseksi edistetään oppilaitos- ja korkeakoulurajat ylittävää tilojen, tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä. Kaikille opiskelijoille turvataan laadultaan tasavertainen koulutus ja opintoja tukevat palvelut opiskelupaikkakunnasta riippumatta.

Aikuiskoulutuksen avulla pyritään turvamaan työvoiman saatavuus ja osaaminen, huolehtimaan koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista sekä vahvistamaan yhteiskunnan eheyttä ja tasa-arvoa. Aikuiskoulutuksen tarkoituksenmukaisella kohdentamisella vahvistetaan kasvun edellytyksiä ja tuetaan rakennemuutoksen edellyttämää liikkuvuutta työmarkkinoilla. Tässä tarkoituksessa vahvistetaan aikuiskoulutusorganisaatioiden yhteistyötä muiden alueellisten toimijoiden kanssa. Aikuiskoulutuksen määrärahavähennykset toteutetaan niin, että aikuiskoulutuksen monipuolinen alueellinen tarjonta pystytään kohtuullisesti turvaamaan.

Monipuolinen kulttuurituotanto ja alueellisesti kattavat ja tasavertaiset kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä alueiden elinvoimainen kulttuuriympäristö ja -perintö vaikuttavat myönteisesti väestön kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen ja hyvinvointiin, sosiaalisen ja tiedollisen syrjäytymisen ehkäisemiseen, yhteisöllisyyteen sekä alueiden identiteetteihin ja niiden houkuttelevuuteen elinkeino- ja matkailutoiminnan kohteina. Julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen saatavuus turvataan kaikilla seuduilla kehittämällä yhteispalvelupisteiden verkostoa ja laajentamalla niiden palveluvalikoimaa, kehittämällä uusia palvelumuotoja ja -konsepteja sekä hyödyntämällä teknologisia ratkaisuja. Luovien alojen toimintaedellytyksiä sekä kulttuuri- ja kirjastopalvelujen alueellista kattavuutta edistetään.

Museoilla on tärkeä rooli maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa kulttuuriympäristön asiantuntijoina. Niillä tulee yhdessä Museoviraston kanssa olla riittävät voimavarat tämän asiantuntijatehtävän hoitamiseksi. Painopisteen tulee olla ennakoivassa osallistumisessa suunnitteluun kulttuuriympäristön suojelutavoitteiden toteuttamiseksi.

Metropolialueen kehitystä edistetään kansainvälisenä luovien alojen ja kulttuurin keskitymänä ja innovatiivisena kulttuuripalvelujen tarjoajana ja kehittäjänä sekä kansainvälisesti vetovoimaisena matkailukohteena. Metropolialueella on kiinnitettävä kuitenkin erityistä huomiota segregaaion ja kaupunkiköyhyyden estämiseen sekä osallisuuden vahvistamiseen. Sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen on keskeinen haaste alueiden kehittämisessä sekä kaupungeissa että harvaan asutulla maaseudulla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen,

ympäristöterveyshaittojen ehkäiseminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen otetaan huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sisällytetään kaikkien hallinnonalojen ja ministeriöiden toimintaan.

Liikuntapolitiikan tavoitteena on turvata tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikuntapalvelut eri puolilla Suomea ja edistää alueellisesti väestön liikunnallista elämäntapaa sekä edistää hyvinvointia, terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä liikunnan avulla elämänsäkaaren eri vaiheissa. Yleisten edellytysten luomisesta vastaa julkinen sektori. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt ja paikallisella tasolla urheiluseurat. Seuratoiminnan ja liikuntapalvelujen saavutettavuuden turvaaminen koko maassa vaatii osaamisen ja tietopohjan vahvistamista sekä eri toimijoiden yhteistyön lisäämistä liikunnan edistämiseksi. Arkiliikunnan olosuhteita parannetaan parhaiten kuntien eri hallintokuntien ja toimialojen yhteistyönä. Liikunta-alan yrittäjyys huomioidaan osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä. Etenkin urheilun ja liikunnan suurtahtumat tulevat lisäämään liikuntamatkailua ja ne voivat luoda merkittäviä vaikutuksia eri alueiden kehitysedellytyksiin.

Nuorisotyön palvelut tukevat nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista. Kaikilla nuorilla tulee olla asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus vaikuttaa ja harrastaa sekä saada tietoa, ohjausta ja neuvontaa. Nuorisolain mukaan kunnilla on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Nuorille tulee myös järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Valtion aluehallinnon rooli kuntien ohjauksessa on tärkeä. Syrjäytymisen ja huono-osaisuuden parasta torjuntaa on ennalta ehkäisevä toiminta johon suunnataan voimavaroja. Nuorten työttömyys vaihtelee taloustilanteen mukaan voimakkaammin kuin muun väestön. Työttömyyden negatiivisten vaikutusten katsotaan olevan erityisen haitallisia juuri nuorten kohdalla. Vuoden 2013 alusta lukien toteutettavaa nuorisotakuuta tuetaan alueellisella yhteistyöllä. Lisäksi kuntien vastuuta perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksesta vahvistetaan. Etsivää nuorisotyötä laajennetaan koko maahan ja nuorten työpajatoiminnan laatua kehitetään.

EU:n rakennerahastot aluekehittämisen resurssina

Hallitus tehostaa EU-rahastojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä kotimaassa. Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varojen jaolle asetetaan nykyistä selkeämmät tavoitteet. Eurooppa 2020 -strategian dynaamiset painotukset huomioidaan rakennerahastotoiminnassa ja siirretään painopistettä kohti kasvua, työllisyyttä, osaamista ja innovaatioita sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ympäristön tilaa edistäviä toimenpiteitä. Painopisteenä ovat älykäs kasvu, hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ympäristön kestävä kehitys. Kaudella 2014–2020 painotetaan hallitusohjelman mukaan rakennerahastotoiminnan pysyvää elinkeinopoliittista vaikuttavuutta, kasvu- ja työllisyysvaikutuksia ja alueiden elinkeinorakenteen ja toimintaedellytysten kestävä kehittäminen. Kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan sekä kansallisen ja EU:n maaseutupolitiikan toteuttaminen integroidaan tehokkaaksi tulokselliseksi kokonaisuudeksi uuden rakennerahastokauden ohjelmatyön viimeistelyyn mennessä. Näin varmistetaan, että kansalliset ja EU:n alue- ja rakennerahastovarot vaikuttavat samansuuntaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa alue- ja rakennerahastopolitiikan tiivistä yhteyttä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin, hallitusohjelmaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön strategiisiin kehittämislinjauksiin. Valtakunnallisen koordinaation ja ohjauksen avulla voidaan kytkeä yksittäiset, alueiden tarpeista lähtevät ja alueilla toteutettavat rakennerahastohankkeet tukemaan nykyistä paremmin hallitusohjelman tavoitteita ja siihen

pohjautuvia strategioita. Näin voitaisiin vahvistaa hankkeiden toimenpiteiden pysyvyyttä ja vaikuttavuutta, ehkäistä päällekkäisyyksiä sekä koota ja mallintaa hyviä käytänteitä koko valtakunnan tarpeisiin. Toimivaltainen ministeriö voisi näin tukea rakennerrahastojen avulla sellaista kehitystä, jota Eurooppa 2020 -strategian ja hallitusohjelman tavoitteiden saavuttaminen ja rakennemuutokset koko maassa edellyttävät.

2.7 Veikkausvoittovarot

Kansallinen yksinoikeuteen perustuva rahapelijärjestelmä turvataan. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti raha-arpa-, veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään edelleen arpajaislain nojalla taiteen, tieteen, liikunnan ja nuorisotyön edistämiseen.

Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen erityisesti kulttuurin, liikunnan ja nuorisopolitiikan toimialoilla. Veikkausvoittovaroin katetaan noin 26 % tieteen, 52 % taiteen ja kulttuurin, lähes 100 % liikunnan ja noin 70 % nuorisopolitiikan toimialojen valtionrahoituksesta¹. Arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon. Veikkausvoittovarot ovat kehyksen ulkopuolisia eriä. Suunnitelma noudattaa raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettua lakia (1054/2001, muut. 1191/2005), ns. jakosuhdelakia. Hallitusohjelman mukaan Veikkauksen rahastoa puretaan suunniteltua nopeammin edunsaajien hyväksi.

Veikkaus Oy:n tuloutuksen vuosittaiseksi kasvuksi on arvioitu 1,0 % vuoden 2013 talousarvioesityksen tason pohjalta. Suunnitelmassa on otettu huomioon Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen tulouttaminen.

Milj. euroa	2013	2014	2015	2016	2017
Arvio Veikkaus Oy:n tuotosta	517,5	526,1	533,4	541,4	549,5
Jakamattomien voittovarojen tulouttaminen	8,1	4,7	2,7	0	-2,8
Jakamattomien voittovarojen erityispurku ²	6,3	22,7	21,7	18,6	18,1
Yhteensä	531,9	553,5	557,8	560,0	564,7

Jakosuhdelain 1 §:n mukaiset prosenttiosuudet ovat: tiede 17,5 %, taide 38,5 %, liikunta 25 %, nuorisotyö 9 % sekä erikseen päätettävä 10 %. Veikkausvoittovarojen edunsaajien osuudet vuosille 2013–2017:

Milj. euroa	2013	2014	2015	2016	2017
Tiede	102,2	103,2	104,2	105,3	106,3
Taide	224,8	231,1	232,3	234,1	235,9
- josta jakamattomien voittovarojen erityispurkua		4,0	3,0	2,5	2,0
Liikunta	152,3	166,1	167,6	166,5	167,9
- josta jakamattomien voittovarojen erityispurkua	6,3	18,7	18,7	16,1	16,1
Nuoriso	52,6	53,1	53,6	54,1	54,6
Yhteensä	531,9	553,5	557,8	560,0	564,7

¹ Tieteen osuus ei sisällä yliopistorahoitusta.

² Veikkauksen jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan suunnitelmakaudella hallitusohjelmassa mainittuun Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen sekä taiteen toimialan rakennemuutoksesta aiheutuvaan sopeuttamiseen.

3 Hallinto, kirkollisasiat ja kansainvälinen yhteistyö

3.1 Opetushallitus

Tavoitteena on turvata Opetushallituksen toimintaedellytykset hoitaa sille asetetut lakisääteiset ja tulossopimuksessa määritellyt tehtävät.

Perussuunnitelma

Oppijan verkkopalvelukokonaisuudessa toteutetaan ensimmäisessä vaiheessa (2009–2014) hankkeelle myönnetyn rahoituksen puitteissa koulutuksen hakeutumista koskevat uudistetut kansalliset haku- ja koulutustietopalvelut sekä todennetun osaamisen rekisteri haku- ja valintapalveluiden edellyttämässä vähimmäislaajuudessa. Lisäksi toteutetaan opintojen aikaisia sähköisiä palveluita, kuten henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimista tukevia palveluita sekä rakenteistetut opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet (e-ops).

Suunnitelmassa ei ole otettu huomioon arviointikeskuksen siirron vaikutuksia eikä hallinnonalan rakenteen uudistamisen vaikutuksia.

Kehysehdotukset

- Opiskelijavalintapalvelun järjestelmien uudistaminen lisää ylläpitomenoja.
- Sähköisen asianhallintajärjestelmän, SALAMA, kehittäminen.
- Sähköisen asianhallintajärjestelmän, SALAMA, lomakejärjestelmän ylläpito.
- Valtiovarainministeriön tarjoaman hankesalkkujärjestelmän käyttöönotto
- Opiskelijavalintajärjestelmien palvelukomponenttien avaaminen käytettäväksi palveluväylän kautta
- Digitaalisten oppimisresurssien palvelun perustaminen kansallisissa oppimisympäristöjen kehittämishankkeissa saavutettujen tulosten hyödyntämiseksi
- Opiskelijavalintajärjestelmien jatkokehitys
- Todennetun osaamisen rekisterin laajentaminen kansalliseksi todistusrekisteriksi.

3.2 Kirkollisasiat

Tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksille kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimessa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Perussuunnitelma

- Kansankirkkojen itsehallintoa niiden sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa pyritään edelleen vahvistamaan.
- Selvitetään yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa seurakuntien yhteiskunnallisten tehtävien aiheuttamien velvoitteiden korvaamista.
- Jatketaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan tukemista valtionavustuksilla.

3.3 Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

Euroopan unionin uusi ohjelmakausi alkaa vuoden 2014 alusta. Tällöin yhdistyvät CIMOn hallinnoimat kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön EU-ohjelmat *Elinikäisen oppimisen ohjelma* (*Lifelong Learning Programme*), *Nuorisotoiminta-ohjelma* (*Youth in Action Programme*) ja *Erasmus Mundus* -ohjelma yhdeksi *Erasmus for All* -ohjelmaksi. Euroopan komissio on esittänyt ohjelman kokonaisbudjetin kasvua n. 70 %:lla. Tämä edellyttää Suomelta kasvavaa kansallista rahoitusta.

Uuden EU-ohjelman apurahoista 25 % jaetaan maiden kesken tulosten perusteella. Nykyisellä kansallisen rahoituksen tasolla Suomi ei pysty kilpailemaan tuloksellisuusperiaatteella jaettavista apurahoista. Suomi on ollut selvä nettosaaja Elinikäisen oppimisen ohjelman ja Nuorisotoiminta-ohjelman EU:lta tulevassa rahoituksessa. Nettosaaja-aseman säilyttäminen ja Suomen menestyminen Erasmus for All -ohjelmassa edellyttää kansallisen panostuksen lisäämistä.

Kehysehdotus

Lisätään EU:n uuden ohjelmakauden alusta Suomen kansallista rahoitusosuutta uudelle, aikaisempia kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön ohjelmia yhdistävälle *Erasmus for All* -ohjelmalle.

3.4 Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta

Koulutuksen arviointineuvoston, Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Opetushallituksen arviointia koskevat toiminnot yhdistetään ja perustetaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus aloittaa toimintansa 1.1.2014.

4 Koulutus- ja tiedepolitiikka

4.1 Kehittämisen painopisteet

Tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena on, että Suomi sijoittuu tuolloin OECD-maiden kärkijoukkoon keskeisissä nuorten ja aikuisten osaamisvertailuissa, koulupudokkaiden vähyydessä sekä nuorten ja työikäisten korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden väestöosuudessa. Sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja koulutuksen suorittamisessa kaennetaan ja koulutuksen periytyvyyttä vähennetään.

Koulutuksellinen tasa-arvo muodostaa perustan suomalaiselle hyvinvoinnille. Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille sekä tukemaan monipuolisin toimin eri syistä tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria. Koulutuksellisia eroja tulee vähentää ja koulutuksen periytyvyyttä tulee ehkäistä myös kaikessa perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistuminen edellyttää erityisiä tukitoimia.

Vakaa ja terveellä pohjalla oleva julkinen talous takaa kestävästä hyvinvoinnin. Julkisen talouden kestävyys kannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman moni työikäinen on työssä ja valtion velkaantuminen käännetään laskuun. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan keinoina julkisen talouden vakauttamisessa ovat erityisesti työurien pidentämiseen liittyvät toimet ja koulutusjärjestelmän rakenteiden ja tehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimet sekä koulutustarjonnan suuntaaminen. Myös rahoituspohjan laajentamista on syytä selvittää. Taloudellisen kasvun edellytysten parantamiseksi kohdennetaan lisäinvestointeja tutkimusinfrastruktuureihin.

Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa suomalaisen osaamisen kilpailukykyä. Työikäisen väestön vähetessä ja nuorisoikäluokkien pienetessä haasteena on turvata korkea osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain. Koulutuksen sisältöjä ajantasaistetaan ja oppilaitosten ja korkeakoulujen toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parannetaan. Ikäluokkien pieneneminen mahdollistaa koulutusmäärien hallitun vähentämisen. Tutkimuksen tasoa nostetaan ja tutkimusedellytykset turvataan. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulutuspolitiikka rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteelle. Oppimisvalmiudet kehittyvät jo hyvin varhaisessa vaiheessa päivähoidossa sekä esi- ja perusopetuksessa, joihin panostamalla ehkäistään myöhempiä syrjäytymiskehitystä. Alati muuttuvassa yhteiskunnassa oppimisvalmiuksien hyvä kehittyminen on ensiarvoisen tärkeää.

Elinikäisen oppimisen politiikkaan kuuluu, että siirtymät asteelta toiselle ja koulutuksesta työelämään ovat mahdollisimman joustavia. Oppiminen ei pääty nuorena hankittuun tutkintoon, vaan jatkuu koko aikuisiän. Kaikessa koulutuksessa kiinnitetään huomiota opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen siten, että aikaisemmassa koulutuksessa ja muualla opittu voidaan mahdollisimman täysimääräisesti hyväksyä osaksi opintoja.

Kaikki tasot kattavalla aikuiskoulutusjärjestelmällä luodaan edellytyksiä vastata muuttuvan työelämän osaamisvaatimuksiin ja tarjotaan laadukkaita sivistyspalveluita. Aikuisille tarjotaan heidän tarpeisiinsa vastaavaa ja heitä varten räätälöityä koulutusta yleissivistävänä koulutuksena, ammatillisena koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksena.

Hallitus toteuttaa nuorisotakuun vuodesta 2013 alkaen. Nuorisotakuu takaa alle 25-vuotiaille sekä alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai työpaikan kolmen kuukauden sisällä työttömäksi ilmoittautumisesta.

Nuorisotakuun osana toteutettava koulutustakuu tulee koskemaan vuonna 2013 perusopetuksen tai perusopetuksen lisäopetuksen päättäviä. Nuorisotakuun toteutumisen kannalta on välttämätöntä, että peruskoulun päättäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet päästä toisen asteen koulutukseen. Tämän turvaamiseksi huolehditaan siitä, että ammatillisen koulutuksen tarjontaa on nuorisokäluokkaan nähden riittävästi. Lisäksi ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita muutetaan niin, että peruskoulun päättäneet ja vailla tutkintoa ja koulutuspaikkaa olevat voidaan valita ensin toisen asteen opiskelijavalinnassa. Tutkinnon suorittaneet ohjataan muihin koulutusmuotoihin. Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten nuorten kielitaidon kehittymistä ja koulutuksessa etenemistä tuetaan erityistoimin. Oppisopimuskoulutus on hyvä vaihtoehto työelämään orientoituneille nuorille, mutta edellyttää riittävää tukea ja ohjausta sekä oppilaitoksessa että työpaikoilla. Koulutustakuun toimeenpanon varmistamiseksi toteutetaan muita laaja-alaisia kehittämistoimia, joilla tuetaan koulutuksen aloittaneiden tavoitteellista opiskelua ja tutkinnon suorittamista sekä sijoittumista työelämään tai jatko-opintoihin.

Hallitus käynnistää lisäksi määräaikaisen nuorten aikuisten osaamisohjelman, jolla lisätään koulutusmahdollisuuksia aikaisemmin perusopetuksen päättäneille ja ilman toisen asteen koulutusta jääneille nuorille aikuisille. Tavoitteena on vahvistaa koulutuksella näiden henkilöiden työmarkkina-asemaa. Kohderyhmään kuuluvia, 20–29 -vuotiaita ilman perusopetuksen jälkeistä tutkintoa olevia aikuisia on kaikkiaan noin 110 000. Tavoitteena on saada 36 000 aloittajaa koulutukseen ohjelmakauden aikana vuosina 2013–2016. Kohderyhmään kuuluville tarjotaan ammatti- ja erikoisammattitutkintoon ja niiden osiin valmistavaa koulutusta, ammatillista peruskoulutusta sekä opintoihin hakeutumista ja opintojen suorittamista edesauttavaa ohjausta ja neuvontaa, ml. hakeva toiminta.

Turvallisuuden edistäminen on tärkeä osa hyvinvoivaa oppilaitosyhteisöä. Turvallisuutta edistetään kaikissa oppilaitoksissa eri koulutustasoilla. Turvallisuuden edistäminen oppilaitoksissa edellyttää kokonaisvaltaista ja yhteisöllistä turvallisuuskulttuurin kehittämistä sekä toimivaa turvallisuuden johtamista. Turvallisuusnäkökulma huomioidaan oppilaitosten eri toiminnoissa ja turvallisuuden edistämiseksi asetetaan tavoitteita, joiden toimeenpanoa seurataan ja kehitetään osana oppilaitoksen muita toimintoja.

Väestön koulutustasoa nostetaan

Tavoitteena on, että

- päivähoito säilyy subjektiivisena oikeutena
- esiopetukseen osallistuvien osuus 6-vuotiaista on 100 prosenttia vuonna 2017
- perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 85,5 prosenttia vuonna 2017
- ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 81 prosenttia vuonna 2017
- korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 28 prosenttia vuonna 2017.

Väestön koulutustaso, 25–64 -vuotiaat

	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus	80,2	81,0	81,8	82,6	83,4	84,1	84,9	85,5
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	74,7	75,7	76,7	77,6	78,5	79,4	80,3	81
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus	23,2	23,7	24,4	25,1	25,8	26,5	27,2	28

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet

Tavoitteena on, että

- sukupuolten väliset koulutustasoerot kaventuvat kaikilla koulutusasteilla
- sosiaalisen ja etnisen taustan vaikutus koulumenestykseen ja koulutukseen osallistumiseen pienenee
- alueiden väliset erot koulutuksen saatavuudessa pienenevät.

30-vuotiaiden koulutustaso

	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Perusasteen jälkeinen koulutus								
Miehistä	81,2	84,2	85,4	86,5	87,6	88,8	89,9	90,5
Naisista	88,8	90,8	91,4	92,1	92,7	93,3	94,0	95
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneet								
Miehistä	70,8	73,8	75,4	77,1	78,7	80,3	82,0	83
Naisista	81,2	83,5	84,4	85,3	86,2	87,1	88,0	89
Korkeakoulututkinnon suorittaneet								
Miehistä	30,8	31,3	31,6	31,9	32,2	32,5	32,8	34
Naisista	47,8	48,2	48,3	48,4	48,5	48,6	48,7	48,9

Ammatillisen peruskoulutuksen³ saatavuus suhteessa 16–18 -vuotiaiden keskimääräiseen ikäluokkaan

	Ikäluokkasuhde (%)	
	2009	2016 tavoite
Metropolialue	62,7	76,1
Väli-Suomi	80,5	84,0
Lounaisrannikko	74,8	81,4
Pohjanmaa	83,0	83,7
Itä-Suomi	79,7	83,4
Pohjois-Suomi	81,4	84,2
Yhteensä	75,0	81,3

Aikuiskoulutus kehittyy

Tavoitteena on, että

- vuonna 2016 18–64 -vuotiaista aikuisista vähintään 60 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen viimeisen 12 kuukauden aikana.
- vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana
- osaamisen tunnustaminen tehostuu ja näyttötutkintojen ja niiden osien suorittaminen on korkealla tasolla; tutkinnon suorittaneita vuonna 2009 oli 26 800.

Koulutuksen ja tutkimuksen laatu

Tavoitteena on, että

- laadultaan korkeatasoinen päivähoito, esiopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminta taataan koko ikäluokalle
- perusopetuksen oppimistulokset säilyvät korkeatasoisina ja erot kapenevat koulujen ja yksilöiden välillä
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Tutkinnot / opetus- ja tk-henkilöstö (AMK)		2,88	2,94	3,00	3,05	3,10	3,10	3,10	3,10
Ylemmät kk-tutk/ opetus- ja tutk. henk (YO)	0,62	0,78	0,70	0,80	0,84	0,88	0,90	0,90	0,90
Tohtorin tutkinnot/ prof (YO)	0,72	0,57	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61	0,61
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus opiskelijoista (YO)	25,2%	26,0%	25,6%	26,0%	26,5%	27,0%	28,0%	30,0%	31,0%
Julkaisut / päätoimiset opettajat ja t&k-henkilöstö (AMK)	0,38	0,38	0,41	0,50	0,52	0,55	0,57	0,60	0,60
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushtv:t (YO)	1,51	1,57	1,59	1,70	1,75	1,80	1,90	2,00	2,10
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (YO)	6 984	7 809	8 200	8 950	9 500	10 000	10 000	10 000	10 000
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (AMK)	6 962	7 724	7 900	8 220	8 500	9 000	10 000	10 000	10 000

³ Vain oppilaitosmuotoinen opetussuunnitelmaperusteinen koulutus.

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
			arvio	arvio	arvio	arvio	arvio	arvio	arvio
T & k-menojen BKT-osuus (%)	3,94	3,90	3,78	3,60	3,80	3,90	4,00	4,00	4,00
Tutkimustyövuodet työllisistä (%)	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut/miljoona as (kpl)	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000

(Web of Science)

Työvoiman osaamisen varmistaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Tavoitteena on, että

- koulutustakuu toteutuu ja tutkinnon suorittaneiden työllisyys paranee
- koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)⁴

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
					arvio	arvio	arvio	arvio	arvio	arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet yhteensä	44,3	44,0	43,8	44,3	44,6	45,0	45,5	45,5	45,5	45,5
• perustutkintoon johtava koulutus	41,9	41,2	40,7	41,2	41,5	41,8	42,5	42,5	42,5	42,5
• valmistavat koulutukset ⁵	2,4	2,8	3,1	3,1	3,1	3,2	3,0	3,0	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	50,6	50,2	50,4	49,6	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä ⁶	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
• peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
• kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä	92,5	91,4	91,1	90,8	93,5	93,8	94,5	94,5	94,5	94,5
Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä	4,9	5,3	5,6	5,6	5,6	5,7	5,5	5,5	5,5	5,5
Yhteensä	97,4	96,7	96,7	96,4	99,1	99,5	100,0	100,0	100,0	100,0

4 Lähde: Tilastokeskus (ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja lukiokoulutukseen sijoittuneet).

5 Lähde: valtionosuusjärjestelmän tilastot (myös vuoden 2011 luku on toteumatieto).

6 Luvut ovat TK:n (peruskoulujen yhteydessä järjestettävä lisäopetus) ja valtionosuustilaston (kansanopistojen järjestämä lisäopetus) oppilasmäärien perusteella tehtyjä arvioita.

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)⁷

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>										
työllistyneet (ei opiskelevat)	19,0	17,7	19,0	18,0	15,0	14,0	13,0	13,0	12,0	12,0
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	27,1	24,3	25,0	24,0	22,0	21,0	20,0	20,0	20,0	20,0
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	36,1	38,4	37,6	41,0	47,0	49,0	53,0	53,0	54,0	54,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)</i>										
työllistyneet	65,0	57,2	57,0	57,5	58,0	59,0	60,5	62,0	64,0	64,0
jatko-opintoihin siirtyneet	8,7	10,3	10,5	10,5	10,0	9,5	9,5	9,0	9,0	9,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>										
työllistyneet	82,1	78,0	78,5	79,0	79,5	80,0	81,0	82,0	83,5	83,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,0	3,6	3,0	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,0	2,0
<i>Ammattitutkinto</i>										
työllistyneet	85,0	81,8	84,5	85,0	85,5	86,0	86,5	87,0	87,0	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	2,8	3,5	3,0	2,5	2,5	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0
<i>Erikoisammattitutkinto</i>										
työllistyneet	96,4	95,1	95,5	96,0	96,5	97,0	97,0	97,0	97,5	97,5
jatko-opintoihin siirtyneet	0,5	0,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>										
työllistyneet	87,2	84,0	85,0	86,0	87,0	88,0	88,0	88,0	88,0	88,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>										
työllistyneet	92,5	91,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	93,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Ylempi korkeakoulututkinto</i>										
työllistyneet	85,6	84,3	85,0	85,5	86,0	86,0	86,5	86,5	86,5	86,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,8	3,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
<i>Tohtorintutkinto</i>										
työllistyneet	80,6	81,1	82,0	83,0	84,0	85,0	85,0	85,0	85,0	85,0
maasta muuttaneet	8,2	9,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

⁷ Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaa tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaissa, jossa ne on eroteltu omaksi kohdaksi.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)⁸

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	..	25,2	25,3	24,5	24,5	24,5	24,5	24,4	24,4
Ylempi korkeakoulututkinto	27,3	27,9	27,6	26,7	26,7	26,7	26,7	26,6	26,5

Tavoiteajassa valmistuneet⁹

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	79,1	79,4	79,2	80,0	81,0	82,0	83,0	84,0	85,0	85,0
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	58,1	59,5	60,0	61,0	62,0	63,0	64,0	65,0	66,0	66,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	59,8	59,9	59,3	60,0	67,0	69,0	70,0	70,0	70,0	70,0
Alempi ja ylempi korkeakoulu- tutkinto (7 vuotta)	55,8	51,4	49,4	55,0	60,0	65,0	70,0	70,0	70,0	70,0

Koulutuksen läpäisy¹⁰

Läpäisyn odotusarvo

Tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneiden ja keskeyttäneiden yhteismäärästä lukuvuoden aikana

	2007	2008	2009 ¹¹ arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2017 arvio
Lukio										
ylioppilastutkinto	88,1	87,2	88,3	88,3	88,4	88,5	88,6	88,6	88,7	88,7
Ammatillinen peruskoulutus¹²										
amm. perustutkinnon suorittaneet	70,5	71,3	71,8	72,7	73,7	74,6	75,5	76,0	76,5	76,5
Ammattikorkeakoulututkintoihin johtava koulutus										
amk-tutkinnon tai ylemmän amk- tutkinnon suorittaneet	64,7	65,9	66,0	67,0	67,0	67,0	68,0	68,5	69,0	70,0
Yliopistoissa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus										
Tavoitetutkinnon ¹³ suorittaneet	63,1	71,7 ¹⁴	44,0 ¹²	65,0	65,0	66,0	67,0	68,0	69,0	70,0

8 Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus

9 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden. Vuosien 2009 ja 2010 luvut ovat ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta arvioita.

10 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus.

11 Lukiokoulutuksen tiedot ovat arvioita.

12 Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Vuosien 2009 ja 2010 luvut ovat arvioita.

13 Tavoitetutkinnolla tarkoitetaan ylintä tutkintoa, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnonsuorittamisoikeuden

14 Kyseessä tutkintorakenteen uudistuksesta johtunut poikkeusvuosi.

4.2 Yleissivistävä koulutus

4.2.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen lähtökohtana on taata jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle synty-perän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen, laadukkaaseen maksuttomaan koulutukseen sekä täysivaltaisen kansalaisuuden edellytksiin. Palveluiden on oltava tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti kaikkien saatavilla.

Päivähoito rakentuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ja sen perustana on monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Yhteiskunnan järjestämissä päivähoitopalveluissa yhdistyy lapsen oikeus päivähoitoon ja vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. Päivähoidon merkitys on tärkeä sosiaalisuuteen kasvattajana ja sosiaalisten lähtökohtien tasoittajana.

Kaikilla lapsilla on ollut oikeus esiopetukseen 1.8.2001 alkaen. Esiopetuksen tarkoituksena on varmistaa laadukas kasvatuksen ja opetuksen jatkumo perusopetukseen kaikille lapsille. Haasteena on harvaan asuttujen seutujen lasten sekä eräiden aliedustettujen lapsiryhmien, kuten maahanmuuttajataustaisten lasten esiopetukseen osallistuminen.

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella.

Tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Lähtökohtana on, että Suomi sijoittuu OECD-maiden kärkijoukkoon keskeisissä nuorten osaamisvertailuissa ja koulupudokkaiden vähyydessä vuoteen 2020 mennessä. Sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja koulutuksen suorittamisessa kavennetaan ja koulutuksen periytyvyyttä vähennetään. Koulujen eriytyminen estetään ja jo olemassa olevat ja havaitut erot pyritään tasoittamaan.

Lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että opiskelijoiden yhdenvertaisuus turvataan, koulutuksen läpäisy paranee ja opiskelijat saavuttavat koulutukselle asetetut tavoitteet.

Edistetään taiteen perusopetuksen nykyistä tasavertaisempaa taiteenalakohtaista ja alueellista saatavuutta.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Varhaiskasvatuksella ja päivähoidon kehittämisellä luodaan perusta lapsen elinikäiselle oppimiselle, tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle, hyvinvoinnille ja terveydelle. Esi- ja perusopetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lukio-koulutus tukee opiskelijoiden kasvua hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi ja antaa riittävät tiedot ja taidot jatko-opintojen pohjaksi. Taiteen perusopetus täydentää osaltaan lasten ja nuorten koulussa saamaa taidekasvatusta. Se antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua opiskelemaan taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

4.2.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Päivähoitoa syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä palveluna kehitetään. Päivähoitojärjestelmää kehitetään tarjoamaan perheille mahdollisuuksia päivähoidon joustavampaan käyttöön. Lasten päivähoidon turvallisuus ja korkea laatu varmistetaan. Päivähoito säilytetään maksettomana pienituloisille perheille eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Erityisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema. Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi olisi välillä kotona hoidossa. Päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alusta lukien. Valmistellaan päivähoitoa koskevat säädökset. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätestuntokaudella 2014. Tiivistetään varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

Esiopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Kehyskaudella selvitetään mahdollisuudet muuttaa esiopetus velvoittavaksi koko ikäluokan pedagogisesti laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistumisen varmistamiseksi.

Perusopetuksen järjestämisen lähtökohtina ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu sekä yhtenäinen peruskoulu. Perusopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Koulujen eriytyminen estetään ja jo olemassa olevat ja havaitut erot pyritään tasoittamaan. Taataan lapsen oikeus turvalliseen ja laadukkaaseen opetukseen lähikoulussa.

Parannetaan peruskoulun edellytyksiä toimia kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna huomioimalla koulujen toimintaympäristö niiden ohjauksessa ja rahoituksessa. Osana valtionosuusjärjestelmän uudistamista selvitetään perusopetuksen valtionosuuden perusteet tavoitteena tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuuden varmistaminen myös jatkossa. Uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Valtioneuvosto päätti perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen ja oppilaanohjaukseen (tuntijako) kesällä 2012. Opetushallitus on käynnistänyt valtioneuvoston asetuksen pohjalta opetussuunnitelman perusteiden valmistelun esiopetusta, perusopetusta ja lisäopetusta varten. Opetussuunnitelmat uudistetaan vuoden 2014 loppuun mennessä siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien. Päättäessään tuntijaosta valtioneuvosto edellytti, että valtioneuvosto päättää vuonna 2013 tehtävän kehyspäättöksen yhteydessä kolmen vuosiviikkotunnin lisäyksestä vähimmäistuntimäärään, joka kohdennetaan yleiseen valinnaisuuteen. Lisäys toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön kehyksen puitteissa vuodesta 2016 alkaen. Hallituksen esitys asiasta annetaan keväällä 2013. Valtioneuvosto hyväksyi kaksi lausumaa. Valinnaisiin oppiaineisiin kohdennettavasta kolmen vuosiviikkotunnin lisäyksestä vähimmäistuntimäärään on tarkoitus päättää keväällä 2013. Valtioneuvosto edellyttää myös, että opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee hallituksen esityksen vuoden 2014 loppuun mennessä, jossa esitetään vapaaehtoisen A2-kielen tarjoamisen säätämistä opetuksen järjestäjille pakolliseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti jatketaan perusopetuksen laadun parantamista ja ryhmäkokojen pienentämistä. Opetuksen laatuun ja oppimistuloksiin voidaan tehokkaasti vai-

kuttaa varmistamalla riittävän pienet opetusryhmät. Ryhmäkokojen tulee olla sellaisia, että opettajalla on mahdollisuus seurata ja tukea oppilaan oppimista ja muuta kehitystä myös yhteistyössä kotien kanssa, edistää oppilaiden välistä yhteistyötä sekä käyttää monipuolisia menetelmiä. Erityisesti panostetaan ryhmäkokosuositukset ylittävien ryhmien määrän merkittävään vähentämiseen. Kevääseen 2013 mennessä selvitetään tarve määritellä perusopetuksen ryhmäkokoa lainsäädännöllä, esimerkiksi tekemällä ryhmäkokoja koskevat suositukset velvoittaviksi. Tutkimustietoon perustuvassa selvityksessä otetaan huomioon ryhmäkoon vaikutus oppimistuloksiin, erilaisten lasten ja erilaisten ryhmien tarpeiden huomioimiseen ja koulutuksen periytyvyyteen ja syrjäytymiseen.

Laadukkaat oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät luovat perusedellytyksiä oppimiselle ja edistävät myönteisiä oppimistuloksia. Tavoitteena on teknologian, tieto- ja viestintätekniikan sekä digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksin hyödyntäminen opetuksessa. Tämä edellyttää koulujen ja oppilaitosten tieto- ja viestintäteknologisen infrastruktuurin kansallista kehittämistä aloittaen lukioista. Kehittämisanoksia suunnataan laitehankintojen tukemiseen, tarvittaessa lähiverkkojen kunnostamiseen kansallisen laajakaistastrategian tukena sekä niihin liittyvää osaamista varmistetaan.

Kaikilla oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus terveellisiin ja turvallisiin oppimisympäristöihin. Tavoitteena on turvata oppilaiden oikeudet tukemalla kuntia ja muita perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiä. Tämä edellyttää kosteus- ja homevaurioituneiden koulu- ja päiväkotirakennusten korjaamista ja pahiten vaurioituneiden tilalle rakennettavia uudisrakennuksia. Kuntia ohjataan ja kannustetaan rakennusten ennakoivaan kunnossapitoon ja korjaustoimintaan sekä avustusten kohdentamiseen sellaisiin koulu- ja päiväkotirakennusten korjaushankkeisiin, joiden korjaussuunnitelmat perustuvat kuntotutkimuksiin ja muihin tarpeellisiin tutkimuksiin sekä joiden toteutusta voidaan valvoa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta ja koulujen kerhotoiminta antavat oppilaalle mahdollisuuden harrastuksiin koulupäivän yhteydessä. Lisätään aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1–2 luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville ja vakiinnutetaan kerhotoiminta.

Erityis- ja tukiopetuksen riittävä tarjonta turvataan. Tehostetaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi. Vuonna 2014 vakiinnutetaan oppilaskunnat kaikkiin peruskouluihin tekemällä tarvittavat lisäykset perusopetuslakiin sekä vahvistetaan toisen asteen koulutuksen opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia.

Lukioissa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevien määrät laskevat, mikä tulee näkymään toisen asteen oppilaitosverkon tiivistymisenä. Käynnistetään toisen asteen koulutuksen palvelukyvyn ja yhteistyön vahvistamisen toimenpideohjelma toisen asteen koulutuksen alueellisen saavutettavuuden turvaamiseksi lisäämällä oppilaitosrajat ylittävää tilojen, tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä. Ohjelmalla tuetaan elinvoimaisen, toimintakykyisen ja eheän toimipisteverkon ja järjestäjä rakenteen muodostumista. Toisen asteen oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa tiivistetään lainsäädännöllisen yhteistyövelvoitteen toteutumisen varmistamiseksi.

Toisen asteen palvelukykyä kehitetään. Samalla parannetaan mahdollisuuksia rakentaa joustavia opintopolkuja ja lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia opinnoista yli tutkintorajojen. Lukiokoulutusta ja ammatillisia tutkintoja uudistettaessa tuetaan toisen asteen koulutuksen yhteistyötä edistäviä ratkaisuja ja poistetaan yhteistyön esteitä. Ammatillisen perustutkinnon, ylioppilastutkinnon sekä lukion oppimäärän suorittamista rinnakkain kehitetään saatujen kokemusten ja tehtyjen arviointien pohjalta.

Maahanmuuttajataustaiset ja vieraskieliset opiskelijat hakeutuvat perusopetuksen jälkeen suhteellisesti kantaväestöä vähemmän lukiokoulutukseen. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään lukiokoulutukseen valmistava koulutus maahanmuuttajille ja vieraskielisille. Koulutus painottuu opetuskielen ja oppimiseen liittyvien taitojen vahvistamiseen. Koulutus käynnistyy 1.8.2014 lukien.

Lukiokoulutuksen rahoitusta uudistetaan siten, että se tukee hallitusohjelman mukaisesti lukioverkon kehittämistä ja turvaa koulutuksen alueellisen saavutettavuuden ottamalla huomioon olosuhdetekijöitä. Alueilla, joissa kouluverkko on harva ja etäisyydet pitkiä, korkeampi rahoitus tullaan turvaamaan myös jatkossa. Sen sijaan alueilla, joissa kunta- ja lukioverkko on varsin tiheä, ei korkeampi yksikköhintarahoitus ole enää niin perusteltu kuin pitkien etäisyyksien haja-asutusalueilla. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteiden uudistamisessa otetaan huomioon toisen asteen rahoituksen kokonaisuus ja rahoitustaso sekä ylläpitäjäneutraalisuus. Rahoitusperusteisiin sisällytetään tuloksellisuusrahoitusosuus, joka palkitsee koulutuksen laadusta ja laadun parantamisesta, esimerkiksi yksilön oppimistulosten paranemisesta ja vähäisistä keskeyttämisistä. Rahoitusta uudistettaessa turvataan maahanmuuttajien mahdollisuus lukiokoulutukseen.

Yleissivistyksen vahvistamiseksi ja laajentamiseksi tulee lukio-opinnoissa tavoitella aikaisempaa syvällisempiä tietoja, taitoja, osaamista sekä joustavia mahdollisuuksia suorittaa osia toisen asteen tutkinnoista yli tutkintorajojen. Samalla tulee lisätä myös integroivaa ja kokonaisuuksien hallintaan valmentavaa opetusta ja opiskelua kaikille yhteisinä opintoina. Aikuisopiskelun omaleimaisuus turvataan myös jatkossa. Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus sekä lukion opetussuunnitelman perusteet uudistetaan. Tavoitteena on, että lukion uusi tuntijako tulee voimaan 1.8.2016 lukien.

Opiskeluhoiltoa kehitetään yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Tavoitteena on vahvistaa toisen asteen opiskelijoiden opiskeluhoiltojen palveluja. Lisätään opiskeluhoiltojen suunnitelmallisuutta ja kehittämistä nykyistä enemmän yhteisöjen hyvinvointia, ennaltaehkäisevää työtä ja opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäväksi. Tavoitteena on säätää laki opiskeluhoiltoista vuonna 2014.

Käynnistetään ylioppilastutkinnon kehittäminen. Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tutkinnon toisesta äidinkielen kokeesta kehitetään yleissivistystä sekä tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koe. Uudistettu koe otetaan käyttöön kevään 2016 kirjoituksissa. Ylioppilastutkinnon opiskelijavalinnoissa hyödyntämisen mahdollistamiseksi varmistetaan tutkintoon sisältyvien koeosien vertailukelpoisuus yli koerajojen ja kirjoituskertojen. Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa tutkinnon suorittamisessa. Tavoitteena on ensimmäisten kokeiden suorittaminen tutkinnossa sähköisesti keuhällä 2016 ja koko tutkinto keuhällä 2019. Turvataan kansliahenkilökunnan riittävä osaaminen ja valmiudet sekä ajantasaistetaan kanslian laitteistot tutkinnon sähköisen järjestämisen toteuttamiseksi.

Selvitetään taiteen perusopetuksen saatavuutta ja oppilaitosverkon kehitystä. Arvioidaan taiteen perusopetuksen alueellinen saavutettavuus osana peruspalvelujen arviointia.

Toiminnan laajuus

Päivähoidossa ja esiopetuksessa olevien lasten sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen valtionosuuden perusteena olevien oppilas- ja opiskelijamäärien (taiteen perusopetuksen osalta valtionosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Päivähoito	204 750	206 350	208 300	209 700	211 000	213 000	215 000	215 000
Esiopetus	58 767	58 908	60 000	60 000	61 000	61 000	62 000	62 000
Perusopetus	530 678	526 923	518 000	518 000	519 000	521 000	529 000	529 000
lisäopetus	2 415	2 274	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
vaikeimmin kehitysvammaiset	1 430	1 459	1 450	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
muut vammaisoppilaat	10 655	10 644	11 500	12 000	12 100	12 100	12 100	12 100
maahanmuuttajien valmistava opetus	2 301	2 381	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600
joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 200	1 509	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
majoitettavat oppilaat	867	899	880	880	880	870	870	860
vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksen tukeminen (enintään)	16 017	16 438	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	101 513	100 515	104 000	104 000	104 000	104 000	104 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	23 428	24 219	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000
- josta aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/ valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 204	1 094	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
- josta yli 18-vuotiaat	5 887	5 805	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Taiteen perusopetus								
Musiikkioppilaitosten tunnit	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 753 000	1 753 000
Muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800	167 300	193 800	220 300	246 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta								
Osallistuvat lapset	46 860	49 449	54 000	56 000	56 000	56 000	56 000	56 000
Ohjaustunnit	3 025 844	3 117 122	3 320 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

4.2.3 Kehysehdotus

- Valmistellaan päivähoitoa koskevat säädökset ja varaudutaan lain uudistamisesta aiheutuviin kustannuksiin.
- Uudistetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 31.12.2014 mennessä siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien.
- Tuetaan opetuksen järjestäjien mahdollisuutta eräiden vieraiden kielten opetukseen erityisin valtionavustuksin. Valmistellaan toiminnan vakinaistamisen edellyttämät muutokset rahoituslainsäädäntöön.
- Uudistetaan lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet vuonna 2014 siten, että ne voidaan ottaa käyttöön 1.8.2016 lukien.
- Vakiinnutetaan oppilaskunnat kaikkiin peruskouluihin vuonna 2014.
- Parannetaan maahanmuuttajien edellytyksiä lukio-opintoihin sisällyttämällä lainsäädäntöön säännökset lukioon valmistavasta koulutuksesta maahanmuuttajille ja vieraskielisille opiskelijoille.
- Pienennetään perusopetuksen opetusryhmäkokoja sekä kehitetään tieto- ja viestintätekniisiä oppimisympäristöjä.
- Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä ylioppilastutkinnon suorittamisessa.
- Taiteen perusopetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta parannetaan lisäämällä opetustuntikohtaista valtionosuutta eri taiteenaloilla.
- Selvitetään oppivelvollisuuden ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuus peruskoulun oppimäärän suorittamiseksi tavoitteena pysyvät järjestämis- ja rahoituskeinot vuonna 2015.
- Lisätään yleissivistävien oppilaitosten ja päiväkotien perustamishankkeiden määrärahoja vuodesta 2014 alkaen ja avustukset myönnetään toteutusaikaisina.
- Laajennetaan Suomalais-venäläisen koulun perusparannustoimia havaittujen vaurioiden perusteella.
- Osoitetaan Jyväskylän erityiskoulujen uudisrakennuksen kalustamiseen tarvittavat lisämäärärahat.

4.3 Ammatillinen koulutus

4.3.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla elinikäistä oppimista ja työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagointiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää nuorten koulutukseen pääsyn ja joustavien koulutusväylien sekä aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien turvaamista.

Nuorisotakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalla varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta ja kehitetään toimintamalleja, joissa hyödynnetään työ-

valtaisia opiskelumenetelmiä. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteet ja sähköiset hakupalvelut uudistetaan. Nuorten aikuisten osaamisohjelman kohde-ryhmä otetaan huomioon koulutustarjontaa mitoitettaessa.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän uudistamisen tavoitteena on selkeämpi ja paremmin työelämän vaatimuksia vastaava ja elinikäistä oppimista tukeva tutkintorakenne ja tutkinnot. Näyttötutkintoja kehitetään osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta. Opintopolkujen joustavoittamiseksi ja monipuolistamiseksi lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnoista yli tutkintorajojen sekä edistetään tutkinnon osien suorittamismahdollisuutta, kuitenkin siten että jokaiselle vailla ammatillista tutkintoa olevalle ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan koko tutkinnon suorittaminen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmiä uudistetaan siten, että ne muodostavat nykyistä selkeämmän ja yhtenäisemmän kokonaisuuden ja tukevat työelämävastaavuudelle, elinikäisen oppimisen tukemiselle, nuorisotakuun toteuttamiselle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista. Toiminnan säätely- ja ohjausprosesseja tehostetaan ja selkeytetään kehittämällä sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

Koko tutkinnon suorittamiseen tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelupaikkoja varataan riittävästi lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyville, aiemman koulutuksen keskeytymisen tai muun syyn johdosta ilman ammatillista tutkintoa jääneille nuorille ja työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tuleville ilman ammatillista tutkintoa oleville aikuisille. Ammatillisen perustutkinnon jo suorittaneet ohjataan ensisijaisesti suorittamaan ammatillista osaamista lisääviä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja tai ammatillisten tutkintojen osia. Tietyissä tilanteissa, muun muassa työelämän muutosten vuoksi, on perusteltua suorittaa myös kokonaisuudessaan toinen ammatillinen perustutkinto.

Osana toisen asteen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistamista ammatillisen koulutuksen rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena lisätä koulutuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä varmistaa yksilöiden ja työelämän tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Tavoitteena on työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden kannalta riittävän vahvat monialaiset koulutuksen järjestäjät, jotka hyödyntävät asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti koko ammatillisen koulutuksen palveluvalikoimaa. Monialaisia järjestäjiä täydentävät ala- ja aluekohtaisesti erikoistuneet järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestäjät.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti kun koulutukseen käytettävät resurssit vähenevät ja uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan ja työelämän tarpeista lähtevien opintopolkujen sekä tavoitteellista oppimista tukevien monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta.

Ammatillisen koulutuksen toimintaprosessien kehittäminen sekä asiakaslähtöisyyden ja vaikuttavuuden vahvistaminen edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä systemaattista laadunhallintaa. Toimiva laadunhallinta tukee myös toiminnan kustannustehokkuuden lisäämistä.

4.3.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän ja tutkintojen kehittäminen

Ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkintojen koostumista työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksiin pohjautuvista tutkinnon osista vahvistetaan. Tutkintojen ja niiden välisten jatkumoiden suunnittelun lähtökohtana ovat alan työelämän tarpeet, siten että tutkintojen edellyttämän osaamisen tulee olla laajasti hyödynnettävissä useammassa kuin yhdessä työpaikassa. Tutkintojen muodostumissäännöt määritellään niin, että joustavat valinnat eri alojen, tutkintotyyppien ja tutkintojen (ml. lukio-opinnot) välillä ovat mahdollisia työelämän ammatti- ja toimialakohtaisten ammatitaitovaatimusten asettamisissa rajoissa kaikkien tutkintotyyppien tutkinnoissa ja tutkinnoista, ellei ammatialan lainsäädännöstä muuta johdu. Samalla arvioidaan tarve määritellä tutkintojen laajuus nykyistä joustavammin. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien ja valmentavien koulutusten asema tutkintojärjestelmän osana selkiytetään ja työnjohtokoulutus vakiinnutetaan työelämän kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunkin tutkintotyyppin (perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto) tutkinnoille määritellään tarkemmat kriteerit. Kriteerien pohjalta tarkistetaan tutkintotyyppien määrittelyä säädöksissä ja tutkintojen sijoittumista tutkintotyyppisiin. Asetus ammatillista perustutkinnoista ja asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetusta tutkintorakenteesta kootaan samaan asetukseen. Tutkintojen ja koulutusohjelmien/osaamisalojen nimiä yhtenäistetään tutkintorakenneasetusten kokoamisen yhteydessä. Uudistetut säädökset ja määräykset saatetaan voimaan vuonna 2014.

Ammatillisten tutkintojen ja niiden osien tuottaman osaamisen laajuus määritellään ECVET-pisteinä TUTKE-työryhmän tarkentamalla tavalla vuonna 2014. Lisäksi uudistetaan ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteet siten, että niissä vahvistetaan kansalaisen, työntekijän ja yrittäjän oikeuksista ja velvollisuuksista tietoa antavaa työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta sekä yhteiskunnallista vaikuttamista koskevaa osaamista.

Työelämän uudet tai muuttuneet osaamistarpeet otetaan jatkossa huomioon ensisijaisesti tutkinnon perusteita uudistamalla. Tämä on mahdollista toteuttaa nykyistä joustavammin, kun tutkinnon perusteet on rakenteistettu ja saatettu sähköiseen muotoon.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen

Rahoitusjärjestelmän kehittämisen lähtökohtana ovat rahoituksen vakaus, riittävyys ja ennakoitavuus. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan siten, että se tulee nykyistä paremmin koko ikäluokan kouluttamista, koulutuksen läpäisyn parantamista, aiemmin opitun tunnustamista ja nopeampaa siirtymistä työelämään. Rahoituksen tulee palkita koulutuksen järjestäjiä laadusta ja laadun parantamisesta.

Koulutuksen järjestäjille luodaan taloudellisia kannustimia kouluttaa ammatillista tutkintoa vaille olevia nuoria ja aikuisia. Rahoituksen määräytymisperusteita uudistetaan siten, että rahoitus kannustaa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen ja henkilökohdistamiseen siten, että opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen opiskeluajat lyhenevät ja näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta ei järjestetä tarpeettomasti. Ammatillisen erityisopetuksen rahoitusperusteita uudistetaan siten, että ne tukevat erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalvelujen järjestämistä palvelutarpeen mukaisesti.

Rahoitusjärjestelmän tulee tukea yksilöllisten opintopolkujen muodostumista ja ammatillisen koulutuksen eri järjestämismuotojen joustavaa yhdistämistä. Tutkinnon osan/osi-en suorittaminen otetaan huomioon rahoituksen määräytymisperusteissa siten, että vailla ammatillista tutkintoa olevia on taloudellisesti kannattavampaa kannustaa koko tutkinnon suorittamiseen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen aikataulussa otetaan huomioon yleinen valtionosuusuudistus.

Ammatillisen koulutuksen tarjonnan vähentäminen ja uudelleensuuntaaminen

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tarjonta mitoitetaan työmarkkinoiden pitkän aikavälin tarpeiden perusteella huolehtien samalla nuorisoikäluokan kehityksen ja aikuisväestön osaamistason kannalta riittävästä alakohtaisesta ja alueellisesta tarjonnasta. Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa lisätään sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla ja vähennetään kulttuurialalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla.

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa vähennetään ja suunnataan uudestaan vuosina 2014–2016. Tarjontaa supistetaan Itä-, Pohjois- ja Väli-Suomessa sekä Pohjanmaalla. Tavoitteena on hallittu koulutustarjonnan sopeuttaminen ja uudelleenkohdentaminen siten, että ammatillisen koulutuksen järjestämisen edellytykset ja koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata. Nuorisotakuuseen osoitetulla määrärahalla tarjontaa lisätään alueilla, joilla sitä nuorisoikäluokkaan nähden on selvästi muita alueita vähemmän. Lisäykset kohdistuvat pääosin metropolialueelle.

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyn vahvistaminen

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyn vahvistamista ja rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena elinvoimainen ja toimintakykyinen järjestäjä- ja toimipisteverkko. Sen runko muodostuu monialaisista koulutuksen järjestäjistä, joita täydentävät alakohtaisesti tai muulla tavoin profiloituneet ja järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestäjät. Samalla huolehditaan siitä, että koulutusvolyymin vähentämisestä ja alueellisesta ja alakohtaisesta uudelleenkohdentamisesta huolimatta ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin vastaamisen kannalta riittävän vahvoja toimijoita.

Ammatillisen koulutuksen laatujärjestelmien ja laadunhallinnan kehittäminen

Tavoitteena on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on vuoteen 2015 mennessä toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Tämän varmistamiseksi määritellään laadunhallintajärjestelmän kriteerit. Laatutyön tavoitteena on kehittää systemaattinen menettely ja tukimuodot laatutyön eri vaiheessa olevien koulutuksen järjestäjien kannustamiseksi laadun jatkuvaan parantamiseen. Huomiota kiinnitetään erityisesti työpaikalla tapahtuvan opiskelun ja oppisopimuskoulutuksen laadunhallinnan välineiden ja menettelyjen kehittämiseen. Näyttötutkintojärjestelmän laadunhallintaa kehitetään osana ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kokonaisuutta. Ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten seuranta-arviointia ja siihen kytkeytyvää sähköistä seuranta- ja palautejärjestelmää kehitetään edelleen niin, että arviointi tukee koulutuksen laadun kehittämistä ja oppimistulosten parantamista.

Ammatillisen koulutuksen työelämäyhteyksien vahvistaminen

Työpaikalla tapahtuvan opiskelun roolia sekä työvaltaisten oppimisympäristöjen ja opetusmenetelmien käyttöä vahvistetaan ja niiden toteuttamismahdollisuuksia ammatillisessa koulutuksessa monipuolistetaan. Turvataan työpaikkaohjaajien riittävä koulutus ja selvitetään työpaikkaohjaajien koulutuksen pysyvän rahoitusmallin vaihtoehtoja.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen ja pääsyn tehostaminen

Koulutukseen hakeutumista ja valintaa tehostetaan laajentamalla ammatillisen ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista nuorille suunnattua koulutusta ja aikuiskoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita muutetaan vuoden 2013 syksystä lähtien siten, että perusasteen päättäneille ja vailla toisen asteen tutkintoa oleville tarjotaan etusija koulutukseen pääsyssä. Koulutusta vaihtaville opiskelijoille vahvistetaan erillisvalintoja.

Ammatillisen koulutuksen opiskeluprosessien tehostaminen

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmalla vähennetään koulutuksen keskeyttämistä ja tuetaan opintojen etenemistä sekä tutkintojen suorittamista tavoiteajassa. Ohjelmalla tuetaan erityisesti opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon ennakoivien ja nykyistä yksilöllisempien toimintamallien kehittämistä, koko tutkinnon suorittamista tukevien pedagogisten ratkaisujen, ohjauskäytänteiden ja toimintamallien kehittämistä sekä erilaisten työvaltaisten oppimisympäristöjen ja -mahdollisuuksien tarjontaa.

Ammatilliseen koulutukseen laaditaan hyvän opinto-ohjauksen kriteerit, jotka otetaan käyttöön vuonna 2014 osana ammatillisen koulutuksen laatustrategiaa. Sähköisiä tieto- ja neuvontapalveluja kehitetään osana oppijan verkkopalvelukokonaisuutta.

Toiminnan laajuus

Tutkintotavoitteisen ammatillisen peruskoulutuksen (oppilaitosmuotoinen koulutus) uuden opiskelijoiden määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Ammatilliseen perustutkintoon johtava/ valmistava koulutus	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Oppilaitosmuotoinen koulutus yhteensä	59 992	61 003	61 600	61 700	59 650	58 800	58 100	58 100
* opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	49 816	49 858	50 800	51 200	49 150	48 450	47 880	47 880
* näyttötutkintoon valmistava koulutus	10 176	11 145	10 800	10 500	10 500	10 350	10 220	10 220

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perusteena olevan opiskelijamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Ammatillinen peruskoulutus	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Oppilaitosmuotoinen koulutus	147 038	148 235	149 430	149 940	146 640	143 940	142 240	142 240

4.3.3 Kehysehdotus

- Otetaan huomioon poikkeukselliset alueelliset ja koulutusalaakohtaiset erityispiirteet ammatillisen koulutuksen tarjonnan uudelleenkohdentamisprosessissa ja tasoitetaan muutosten alueellisia vaikutuksia siirtymä kautena lisämäärärahalta.
- Turvataan koulutuksen järjestäjien toimintaedellytykset ja nuorisotakuun tavoitteiden toteutuminen ammatillisen koulutuksen tarjonnan vähentämis- ja uudelleenkohdentamisprosessin aikana lisämäärärahoihin.
- Tuetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjä- ja toimipisteverkon rakenteellisen kehittämisen toimia ja muutosprosessin hallittua läpivientiä lisämäärärahoihin.
- Jatketaan nuorisotakuun edellyttämiä volyymilisiä täysimääräisinä kehyskauden loppuun.
- Varmistetaan nuorisotakuun tavoitteiden toteutuminen ammatillisen koulutuksen opinto-ohjausta ja muita tukitoimenpiteitä lisäämällä, joustavia koulutuspolkuja mahdollistamalla sekä opiskeluhoitoa kehittämällä.
- Jatketaan ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaa kahdella vuodella opintojen nopeuttamiseksi.
- Turvataan nuorten aikuisten osaamisohjelman kohderyhmälle suunnattavan näyttötutkintoon valmistavan peruskoulutuksen riittävä tarjonta.
- Laajennetaan Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaa merenkulkijoiden pakollisten kertauskoulutusten vuoksi.
- Varaudutaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksen poro- ja luontokoulutusyksikön vuokramenojen kasvuun.

4.4 Aikuiskoulutus

4.4.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteeksi asetetaan, että vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana ja 18–64 -vuotiaista vähintään 60 prosenttia edeltäneen 12 kuukauden aikana. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Vapaan sivistystyön mahdollisuuksia vastata maahanmuuttajien koulutukseen ja muutoin koulutuksen ulkopuolelle jäävien tarpeisiin edistetään. Yhteiskunnallisen koulutuksen osuutta lisätään. Vapaan sivistystyön kasvava merkitys tunnistetaan aikuisten ja seniorikansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumiseksi on tärkeää, että tiedot ja taidot saadaan näkyväksi ja osaamiselle annetaan täysi arvo riippumatta siitä, missä, milloin ja miten osaaminen on hankittu. Eri tavoin opitun tunnustaminen ja tunnustaminen lisää koulutus- ja tutkintojärjestelmän toimivuutta sekä yksilön motivaatiota ja etenemistä koulutuksessa ja työelämässä. Koulutuslainsäädäntö edellyttää koulutuksen ulkopuolella opitun tunnustamista ja tunnustamista.

Aikuisten valittavana oleva koulutusorganisaatioiden tarjonta ei välttämättä aina vastaa yksilöiden tarpeisiin. Tavoitteena on kehittää järjestelmää siten, että kansalaisten koulutuskysyntä vaikuttaa aiempaa enemmän koulutuksen sisältöihin ja tavoitteisiin.

Näyttötutkintoihin ja niiden valmistaviin koulutuksiin osallistuneiden määrä on kasvanut merkittävästi 2000-luvun aikana. Tavoitteena on, että rahoitusjärjestelmä kannustaa lyhentämään opiskeluaikoja ja tehostaa voimavarojen käyttöä. Tavoitteena on, että aikuis-koulutuksen osallistumispohja laajenee.

Tavoitteena on parantaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden täydennyskoulutusmahdollisuuksia luomalla tutkintoa täydentäviä korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksia.

4.4.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Aikuiskoulutusjärjestelmän kehittäminen

Koulutuksen lainsäädännöllä, ohjauksella ja rahoituksella edistetään koulutuksen ulkopuolella opitun tunnistamista ja tunnustamista kaikessa koulutuksessa. Opiskelijoiden ohjausta kehitetään siten, että se tukee elinikäistä oppimista.

Aikuiskoulutustarjonta kootaan kattavasti SAdE-ohjelman Oppijan verkkopalveluun rakennettavaan sähköiseen sivistyskeskukseen.

Vuonna 2013 valmistuvien aikuiskoulutustutkimuksen ja kansainvälisen aikuistutkimuksen tulosten pohjalta käynnistetään lisätoimenpiteet hallituksen asettamien osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välinen työnjako ammatillisessa aikuiskoulutuksessa selkeytetään.

Vapaa sivistystyö

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa vahvistetaan maahanmuuttajien kotoutumista edistävää koulutusta.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa vähennetään vuodesta 2013 alkaen. Vähennykset kohdennetaan ottamalla huomioon ala- ja aluekohtaiset osaamistarpeet sekä työelämän muutostilanteet.

Näyttötutkintojärjestelmää kehitetään edelleen osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta erityisesti työelämän tarpeiden näkökulmasta ottamalla huomioon aikuiskoulutuksessa aliedustettujen ryhmien tarpeet.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen rahoitusta uudistetaan siten, että

- henkilökohtaistaminen otetaan huomioon rahoituksen määräytymisperusteena,
- tutkintojen ja niiden osien vaikutus rahoituksen määräytymisperusteena vahvistuu,
- rahoitus tukee aliedustettujen ryhmien osallistumista aikuiskoulutukseen ja että
- rahoitus edistää nuorten osallistumista oppisopimuskoulutukseen.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen kynnystä alennetaan poistamalla näyttötutkintotoivoitteisessa koulutuksessa tutkintomaksut vailla ammatillista tutkintoa olevilta aikuisilta. Lisäksi kehitetään hakevan toiminnan malleja yhteistyössä työelämän kanssa.

Tutkintotoimikuntien resurssit turvataan. Näyttösuoritusten arvioijien riittävästä koulutuksesta huolehditaan. Näyttötutkintojärjestelmän laadunhallintaa vahvistetaan osana ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpanoa.

Oppisopimuskoulutuksessa kehitetään tuetun oppisopimuskoulutuksen toimintamallia. Toimintamallissa annetaan opiskelijalle yksilöllistä ohjausta ja tukea koulutusalan ja työpaikan valinnassa ja tuetaan sujuvaa siirtymistä koulutuksesta tai työharjoittelusta oppisopimuskoulutukseen. Opiskelijaa ja työpaikkaohjaajaa tuetaan myös koulutuksen aikana. Kehitetään monityönantajaista oppisopimuskoulutusta ja oppisopimuskoulutuksen laatua.

Korkeakoulujen aikuiskoulutus

Korkeakoulututkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään niin, että sillä voidaan tukea mm. uusien työnkuvien ja asiantuntija-alojen syntymistä ja korkeakoulutettujen erikoistumista. Tutkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään laajoina osaamiskokonaisuuksina (erikoistumiskoulutuksena), jotka voivat sisältää osia tutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön.

Avointa korkeakoulua kehitetään erityisesti niiden koulutusmuotona, joilla ei ole korkeakoulututkintoa tai opiskeluoikeutta korkeakoulussa. Selvitetään mahdollisuudet käyttää avointa korkeakoulua nykyistä joustavammin myös väylänä tutkintoon.

Opetustoimen henkilöstökoulutus

Valtion rahoittamaa opetustoimen henkilöstökoulutusta kohdennetaan koulutukseen, joka parantaa opetus- ja muun henkilöstön valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita, ennaltaehkäisee syrjäytymistä ja edistää monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia, työelämätietoutta sekä monipuolisten oppimisympäristöjen käyttöä ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä. Koulutusta kohdennetaan myös työpaikkaohjaajille.

Valtiorahoitteisen opetustoimen henkilöstökoulutuksen vaikuttavuutta parannetaan. Kehitetään joustavia täydennyskoulutuksen malleja opetushenkilöstön työuran eri vaiheisiin sekä oppilaitosjohdon koulutusta.

Vuonna 2010 käynnistetty Osaava-ohjelma päättyy vuonna 2016. Ohjelman tavoitteena on varmistaa opetustoimessa työskentelevän henkilöstön osaamisen suunnitelmallinen kehittäminen, aktivoida täydennyskoulutukseen aiemmin vähän osallistuneita ja parantaa täydennyskoulutuksen tasa-arvoista saavutettavuutta.

Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetushenkilökunnan osaamista vahvistetaan SPECIMA-koulutuksella.

Toiminnan laajuus

Ammatillinen lisäkoulutus, oppisopimuskoulutus ja vapaa sivistystyö¹⁵

Aikuiskoulutuksen keskimääräisten rahoituksen perusteena olevien suoritemäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Oppilaitos- muotoinen ammattillinen lisäkoulutus	16 600	16 600	16 250	15 600	15 600	15 600	15 600	15 600
Oppisopimus- muotoinen ammattillinen peruskoulutus	15 480	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860
Oppisopimus- muotoinen ammattillinen lisäkoulutus	27 230	29 410	28 805	22 105	18 807	18 807	18 807	18 807
Ammatilliset erikoisoppi- laitokset	296 840	296 840	296 840	268 856	268 856	268 856	268 856	268 856
Vapaa sivistystyö								
Kansalais- opistot	2 230 972	2 251 477	2 314 301	1 910 985	1 910 985	1 910 985	1 910 985	1 910 985
Kansan- opistot	326 372	341 759	327 043	266 232	266 232	266 232	266 232	266 232
Opinto- keskukset								
Opinto- kerhot	316 054	301 571	299 022	255 000	255 000	255 000	255 000	255 000
Muu opinto- toiminta	265 668	266 328	271 974	168 196	168 196	168 196	168 196	168 196
Kesä- yliopistot	91 099	97 105	101 429	57 803	57 803	57 803	57 803	57 803

4.4.3 Kehysehdotus

- Tuetun oppisopimuskoulutuksen kokeilun laajentaminen ja toiminnan vakinaistaminen nuorten oppisopimuskoulutukseen osallistumisen lisäämiseksi ja tukemiseksi. Toiminnan vakinaistamisen edellyttämät muutokset toiminta- ja rahoituslainsäädäntöön valmistellaan niin, että ne voivat tulla voimaan vuonna 2015.
- Edistetään liikkuvuutta työmarkkinoilla ja parannetaan työmarkkinoiden toimivuutta ammatillisella aikuiskoulutuksella.
- Maahanmuuttajien opitun tunnustamisen rakenteiden vahvistaminen
- Vapaan sivistystyön yhteiskunnallisen koulutuksen lisääminen.

¹⁵ Oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen suoritteina ovat valtionosuusrahoituksen perusteena olevat opiskelijatyövuosi ja oppisopimusopiskelija. Ammatillisten erikoisoppilaitosten suoritteena on opiskelijatyöpäivä. Luvuissa ei ole mukana nuorten aikuisten osaamisohjelman (2013–2016) opiskelijatyövuosia ja oppisopimusopiskelijoita. Vapaan sivistystyön suoritteina ovat valtionosuuden perusteena olevat suoritukset (opetustunti, opiskelijaviikko ja opintokerhotunti).

4.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus

4.5.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan suomalaista kilpailukykyä, hyvinvointia ja sivistystä sekä kestäväää kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.
- Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamispohja vahvistuvat, sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti kasvaa.
- Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.
- Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan ja työelämän muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Opintoprosesseja kehitetään siten, että työurat pitenevät.
- Edistetään tutkimustulosten ja osaamisen laajaa hyödyntämistä, mukaan lukien kaupallistaminen sekä innovaatiopalveluita tehostetaan maan eri osissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoululaitos muodostuu kansainvälisesti vetovoimaisista omille vahvuusaloilleen profiloituneista yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, jotka vastaavat monipuolisesti yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Yliopistotutkintoja ja ammattikorkeakoulututkintoja kehitetään niiden erilaiset lähtökohdat ja tavoitteet huomioiden. Yliopistojen tehtävissä korostetaan tieteellistä tutkimusta ja tutkimukseen perustuvaa opetusta sekä valtakunnallista vaikuttavuutta ja ammattikorkeakoulujen tehtävissä työelämäyhteyksiä ja aluevaikuttavuutta.

4.5.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatketaan laadukkaampien, vahvempien ja vetovoimaisempien yksiköiden ja niiden innovaatiokyvyn vahvistamiseksi sekä osaamiskeskittymien synnyttämiseksi. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut rakentavat kansainvälisiä strategisia kumppanuuksia vahvistaakseen omia painoalojaan.

Ammattikorkeakoulujen toimitukset uudistetaan vuoden 2014 alusta lukien korostamalla toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Toimiluvissa päätetään ammattikorkeakouluista ja niiden koulutusvastuista. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä muutetaan ammattikorkeakoulujen osalta niin, että rahoituksen määräytymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteinen toiminta laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta korostaen. Korkeakoulukohtainen rahoitus määräytyy pääasiassa suoritettujen tutkintojen ja opintoprosessien laadun ja tehokkuuden, työllistymisen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan perusteella. Ammattikorkeakoulujen uudistettu rahoitusmalli otetaan käyttöön vuoden 2014 alusta lukien.

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan miten ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muuttaminen toteutetaan. Uudistuksen arvioitu aikataulu on vuoden 2015 alku. Uudistuvia ammattikorkeakouluja tuetaan finanssisijoituksin.

Korkeakoulujen koulutusvastuita uudistetaan vuodesta 2014 alkaen niin, että korkeakoulujen edellytykset vastata joustavasti työelämän ja alueiden nopeisiin muutostarpeisiin paranevat. Säädökset valmistellaan siten, että korkeakoulujen koulutusvastuiden kokonaisuus selkiytyy, yhteiskunnan koulutus- ja osaamistarpeet turvataan, ja koulutusta voidaan koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen haku- ja valintajärjestelmää uudistetaan vuoden 2014 alusta lähtien. Tavoitteena on edistää ensimmäistä opiskelupaikkaa hakevien sijoittumista korkeakouluopintoihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä korkeakoulujen kanssa siitä, että korkeakoulujen opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen rakenteet on uudistettu 2015 loppuun mennessä.

Korkeakoulujen koulutusrakenteita ja -sisältöjä kehitetään tammikuussa 2013 valmistuvan työryhmäehdotuksen pohjalta vastaamaan yhteiskunnan rakennemuutokseen, koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen, työurien pidentämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen.

Yliopistot kokoavat eri alojen tohtoriohjelmat ja jatko-opiskelijat pääasiallisesti yhteen tutkijakouluun, jotta tutkijankoulutus tehostuisi ja tulisi suunnitelmallisemmaksi. Yliopistolakia uudistamalla tohtoritutkinnon suorittamisen tavoiteajaksi säädetään 4 vuotta ja yliopistot tarkistavat vastaavasti tieteellisen ja taiteellisen tohtoritutkinnon vaatimukset.

Tutkimus- ja innovaatiopoliittisella toimintaohjelmalla konkretisoidaan hallituksen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan linjausten toimeenpanoa hallituskauden jälkipuoliskolle sekä pohjustetaan pidemmän aikavälin kehittämistoimia. Varaudutaan Suomen Akatemian kansainvälisestä arvioinnista ja tutkimuslaitosselvityksestä aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kansallisesti ja kansainvälisesti merkittäviä tutkimusinfrastruktuureja vahvistetaan. Tutkimusinfrastruktuurien tiekartta päivitetään vuoden 2013 aikana. Kehitetään julkisten tietoaineistojen hyödyntämistä palvelevaa tietoteknistä infrastruktuuria ja yhteisiä tietojärjestelmiä sekä organisaatio- ja sektorirajat ylittäviä palveluja. Kehitetään erityisesti tutkimuksen tietoinfrastruktuuria jatkamalla keskitettyä tallennuspalvelua, tukemalla metatietojen tuottamista ja yhdenmukaistamalla tietoaineistojen tuottamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä prosesseja. Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhdistäminen selvitetään siten, että niiden yhdistäminen voisi tapahtua vuonna 2014.

Edistetään vahvojen ja verkottuneiden tutkimuskeskittymien muodostumista, kansainvälistymistä ja kytkeytymistä globaaleihin tutkimus- ja osaamisverkostoihin. Tutkimusrahoituksella vahvistetaan huippututkimuksen edellytyksiä, tutkimusinfrastruktuureja ja kansallisia vahvuuksia tukevaa ja synnyttävää tutkimusta (ml. strategisen huippuosaamisen keskittymät). Suomen Akatemian roolia kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistajana lisätään ja huippututkimukselle turvataan hyvät toimintaedellytykset pitkäkestoisella rahoituksella.

Korkeakoulutus- ja tutkimussektorin yhteistyötä ja läsnäoloa lisätään nousevissa talouksissa, erityisesti Kiinassa ja Venäjällä. Edistetään koulutusvientiä. Korkeakoulut lisäävät strategisesti merkittävien yhteistyömaiden kielten ja kulttuurien opetusta. Lukukausimaksokeilu EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille arvioidaan. Arvioinnissa seurataan kokeilun vaikutuksia korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen ja vetovoimaan sekä vieraskielisen korkeakoulutuksen laatuun.

Toiminnan laajuus

Ammattikorkeakouluopetus

Ammattikorkeakoulujen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 581	21 312	21 700	22 000	22 000	22 000	21 900	20 700
Ylemmät amk-tutkinnot	1 253	1 521	1 800	1 900	2 000	2 200	2 300	2 400

Ammattikorkeakoulujen aloittajamääriä vähennetään 2 030 aloituspaikalla vuonna 2013. Vähennykset suunnataan erityisesti kulttuurialalle, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle sekä tekniikan ja liikenteen alalle. Sosiaali- ja terveysalalla on lievää koulutuksen lisäystarvetta.

Yliopistot

Yliopistojen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio	2017 arvio
Alemmat kk-tutkinnot	12 300	13 275	13 800	14 200	14 200	14 000	14 200	14 200
Ylemmät kk-tutkinnot	14 384	12 515	14 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Tohtorin tutkinnot	1 518	1 653	1 600	1 635	1 635	1 635	1 635	1 635

Yliopistojen koulutustarjonnan kokonaisvolyymi säilytetään nykyisellä tasolla. Alakohtaista lisäystarvetta on erityisesti opettajankoulutuksessa ja eräin osin sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Alakohtaiset lisäykset toteutetaan nykyistä koulutustarjontaa uudelleen suuntaamalla. Painopistettä siirretään tutkijankoulutuksesta tohtorintutkinnon jälkeisen tutkijanuran kehittämiseen.

4.5.3 Kehysehdotus

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen

- Vauhditetaan yliopistojen rakenteellista kehittämistä tukemalla yliopistojen profiloitumisen tukeminen kilpaillulla erityisrahoituksella vuosina 2014–2016. (TINTO)
- Vahvistetaan tutkimuksen pitkäjänteisyyttä ottamalla käyttöön kohdennettu 10-vuotinen rahoitus Suomen Akatemiassa. (TINTO)

Tilaintensiivisten virastojen tilat

- Varastokirjaston toimitilojen laajentaminen vuonna 2014 olemassa olevien säilytystilojen täyttyessä.
- Arkistolaitoksen keskusarkisto. Arkistolaitoksella tulee olla riittävät ja asianmukaiset tilat kun nykyinen Sörnäisten tilojen vuokrasopimus päättyy vuonna 2018. Selvitystyö mahdollisen, tarkoituksenmukaisen ja kustannustehokkaan tilan löytymiseksi keskusarkistoksi jatkuu.
- Kansalliskirjaston kokoelmatilat ovat täyttymässä ja väliaikaisia järjestelyitä on jouduttu tekemään kulttuuriperintöä vaarantaen. Tarvittavat lisätilat tulee voida ottaa käyttöön (Porthania, Urajärvi, luolatilat).

Tietojärjestelmät ja tietoaineiston vapaa saatavuus
(sisältää HO, tietovarantojen avaaminen)

- Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) ja Tutkimuksen tietoaineisto (TTA) -hankkeet (saatavuus ja säilytys). Digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen ja tutkimuksen tietoaineistojen hallinnan, jakelun ja säilyttämisen tietoinfrastruktuuria kehitetään Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeessa (KDK) ja Tutkimuksen tietoaineistot -hankkeessa (TTA). Hankekokonaisuus tuo kulttuurin ja tutkimuksen aineistot saataville ja säilyttää ne ymmärrettävinä, mahdollistaa niiden käytön palveluinnovaatioissa sekä edistää tiedon yhteiskäyttöä ja avoimuutta. Kehitettävillä ratkaisulla mahdollistetaan aineistojen monipuolinen hyödyntäminen ja voidaan turvata tulevien sukupolvien käyttöön digitalisoitumisen myötä yhä nopeammin kasvavat kulttuurin ja tutkimuksen tietomäärät.
- Sähköisten aineistojen vastaanotto- ja palvelujärjestelmä VAPAn ylläpito ja kehittäminen.
- Selvitetään tietovarantojen hyödyntämisen problematiikkaa yksityisen ja julkisen tki-työn tehostamisen näkökulmasta.
- Avoimen tiedon instrumentit. Seuraavien kehittämisalueiden avulla tehostetaan avattujen tietoaineistojen laajaa hyödynnettävyyttä ja mahdollistetaan tietoaineistojen tehokas yhdistely (ns. digitaalinen tutkimusprosessi): avataan tutkimusaineistoja hyödynnettäviksi, tuetaan tiedon tuottamiseen ja hyödyntämiseen liittyvää osaamista, kehitetään tiedon tuottamisen prosesseja ja käynnistetään avoimen tiedon hyödyntämisen pilotit.
- Korkeakoulujen metapääoman avaaminen. Korkeakoulujen toimintaan liittyen on tällä hetkellä tietovarantoja sekä korkeakouluilla itsellään että korkeakouluihin kohdistuvien tiedonkeruiden kautta syntyneinä eri tahoilla. Näiden tietovarantojen avaamispotentiali tulisi selvittää. Jotta keskitetyn ja hajautetun tiedon kokonaisuudesta muodostuu hallittu ja kattava kokonaisuus, tarvitaan kattava korkeakoulujen toimintaa koskevan tiedon tietoarkkitehtuuri, prosessit ja käytännöt.
- Arkistolaitos tai ulkopuolinen taho on rahoittanut projekteja, joiden työn tuloksena on kerätty arkistolaitoksen aineistoista ja muodostettu tietokantoja aineiston käytön nopeuttamiseksi. Staattiset tietokannat, joihin ei tule muutoksia, voidaan muuntaa XML-muotoisiksi ja tarjota asiakkaille arkistolaitoksen kotisivulla.
- Kotimaisten kielten keskuksen Nimiarkiston paikkatietokokoelman nimiin liittyvät tiedot avataan osin rajoituksetta (mm. nimet, sijainnit) ja osin rajoitetusti (mm. henkilöjä koskeva muistitieto). Kotuksen aineistopalvelu Kainossa (<http://kaino.kotus.fi>) olevat rajoituksettomat kieliaineistot voidaan avata myös koneluettavassa muodossa asteittain vuosina 2014–2017.
- Kajaanin datakeskuksesta aiheutuvat ylläpitokustannusten lisäykset.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus kokonaan valtiolle

- Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuu siirtyy kokonaan valtiolle. Tämä tapahtuu valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä.

4.6 Opintotuki

4.6.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintotukijärjestelmää kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon ja tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi.

Opintotuen mitoitus on tarpeen tarkistaa säännöllisesti, jotta se olisi tasoltaan riittävä ja edistäisi opintoihin hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea ja muita toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja tukimuotoja tulee tarvittaessa yhteensovittaa omaehtoiseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opintotuen riittämättömyydestä aiheutuvien opintojen keskeyttämisten vähentämiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suunnittelukauden aikana opintotuki sidotaan hallitusohjelmaan mukaisesti indeksiin 1.9.2014. Lisäksi opintotukijärjestelmää uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Osana uudistusta korjataan toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvät epäkohdat ja tarkastellaan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Opintotuen uudistamisen kustannukset eivät ylitä uudistuksen kansantaloudellisia positiivisia vaikutuksia. Opintotuen kehittämistavoitteet ja lähtökohdat on kirjattu valtioneuvoston vuosille 2011–2016 vahvistamaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan.

Valtioneuvoston rakennepoliittisen kannanoton (22.3.2012) mukaan opintotuen rakenteellista kehittämistä valmistelevaan on asetettu työryhmä, jonka esitykset valmistuvat vuoden 2012 loppuun mennessä. Opintotuen uudistamista koskevat linjapäätökset tehdään vuoden 2013 kehysriihessä niin, että uudistettu opintotukijärjestelmä on voimassa vuonna 2014. Tavoitteena on parantaa opintotuen käyttöastetta sekä mahdollistaa tavoitteellinen ja täysipainoinen opiskelu ja valmistuminen tavoiteajassa. Uudistuksen lähtökohtana on kustannusneutraalisuus. Myös toisen asteen opiskelijoiden 18–19-vuotiaiden opintorahaan tehdään ammatillisiin opintoihin hakeutumista helpottavia tarkistuksia.

Opintotuen käyttöaste ja saajamäärä

Opintotuen saajat	2010	2011 TAE	2012 TAE	2013 (arvio)	2014 (arvio)	2015 (arvio)	2016 (arvio)	2017 (arvio)
Lukiot	32 000 (29 %)	32 500 (29 %)	30 000 (28 %)	28 500 (26 %)	26 500 (25 %)	24 500 (23 %)	24 000 (22 %)	24 000 (22 %)
Ammatillinen oppilaitos- muotoinen perus- ja lisäkoulutus*	110 900 (62 %)	111 700 (68 %)	109 000 (66 %)	104 000 (63 %)	103 000 (61 %)	103 000 (61 %)	103 000 (61 %)	103 000 (61 %)
Ammattikorkeakoulut	93 700 (74 %)	102 500 (79 %)	93 000 (75 %)	93 000 (75 %)	90 300 (75 %)	88 500 (75 %)	86 600 (75 %)	86 600 (75 %)
Yliopistot	92 400 (63 %)	101 500 (67 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)

Arvioitu opintotuen saajamäärän kehitys ja suluissa arvioitu opintotuen saajien % -osuus opiskelijamääristä (nuorten lukiokoulutus, ammatillisen oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen laskennallinen opiskelijamäärä*) tai läsnä olevista korkeakouluopiskelijoista (ammattikorkeakoulut, yliopistot). Taulukkoon eivät sisälly muussa kuin mainitussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskelevat tai ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Opiskelijamäärissä ei ole mukana opiskelijoita, jotka ovat koulutuksessa, joka ei kuulu opintotuen piiriin (lukiokoulutuksen aineopiskelijat, oppisopimuskoulutuksen opiskelijat).

4.6.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Opintotukilain (65/1994) mukaisena opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista. Lisäksi opintolainaa saaneella ja korkeakoulututkinnon määrääjassa suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

Toisen asteen opintojen enimmäistukiaikaa rajataan hallitusohjelman mukaisesti 1.8.2014. Ulkomailla suoritettaviin opintoihin liittyviä opintotuen ehtoja on tarpeen selkeyttää, koska asumisehto on osoittautunut ongelmalliseksi eräiden oikeustapausratkaisujen sekä EU-oikeuden periaatteiden kannalta. EU-oikeudellisen ulottuvuuden vuoksi erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja kartoitetaan yhteistyössä muiden jäsenmaiden kanssa.

Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena Kansaneläkelaitoksen ja opintotukilautakuntien antamissa opintotukilain (65/1994) sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisissa päätöksissä. Lautakunnan resurssit tulee olla riittävällä tasolla suhteessa asetettuihin ratkaisutavoitteisiin.

* uusi määritelmä 2012

Toiminnan laajuus

Opintotuen määrärahalaskennan perusteena käytettävän säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010	2011 TAE	2012 TAE	2013 (arvio)	2014 (arvio)	2015 (arvio)	2016 (arvio)	2017 (arvio)
Opintorahan saajat	252 000	267 300	262 000	245 500	241 800	240 000	231 100	238 100
Korkeakouluopiskelijat	148 000	154 300	154 000	149 200	146 500	144 700	142 800	142 800
Muut	103 400	113 000	108 000	96 300	95 300	95 300	95 300	95 300
Asumislisän saajat	163 700	172 050	166 000	161 000	157 800	155 000	150 500	150 500
Koulumatkatuen saajat	32 000	32 100	33 700	33 600	33 600	33 600	33 600	33 600

4.6.3 Kehysehdotus

Sisäasianministeriön hallinnon alalla järjestettävä poliisin peruskoulutus uudistuu korkeakoulutukseksi ja 1.8.2014 ja sen jälkeen opintonsa aloittavat opiskelijat suorittavat ammatikorkeakoulututkinnon. Samalla nykyisistä opintososiaalisista eduista luovutaan ja uusille 1.8.2014 ja sen jälkeen aloittaville opiskelijoille tulee myöntää korkeakouluopintoihin tarkoitettua opintotukea ja ateriatukea. Muutos edellyttää opintotukeen (opintoraha ja asumislisä sekä ateriatukimenoihin) määrärahalisäyksiä, jotka rahoitetaan määrärahasiirroin sisäasiainministeriön hallinnonalalta.

Maahanmuuttajille suunnattu valmistava koulutus otetaan kattavammin opintotuen piiriin

Maahanmuuttajille tarkoitettu lukiokoulutukseen ja ammattikorkeakouluopintoihin valmistava koulutus otetaan opintotuen piiriin syyslukukauden 2014 alusta lukien. Syyslukukauden 2014 alusta lukien käynnistetään maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistava kielen ja kulttuurin opiskeluun painottuva lukuvuoden mittainen koulutus. Lukuvuoden 2009–2010 alusta lukien ammattikorkeakoulut ovat voineet järjestää maahanmuuttajille maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten. Jo nykyisin voidaan opintotukiasetuksen perusteella myöntää opintotukea maahanmuuttajille tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutuksen valmistavaan koulutukseen. Muutos parantaisi maahanmuuttajien taloudellisia edellytyksiä hakeutua lukio- tai ammattikorkeakouluopintoihin.

Opintotuen rakennetta kehitetään

Opintotuen rakenteelliset muutokset valmistella osana valtiontalouden kehyspääöstä 2014–2017. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti rakennepoliittisen kannoton mukaisesti 16.5.2012 työryhmän valmistelemaan opintotuen rakenteellista kehittämistä. Työryhmän tehtävänä on vuoden 2012 loppuun mennessä valmistella ehdotuksia seuraavilta osa-alueilta: täysipainoisen opiskelun mahdollistava opintotuen taso, rahamuotoisen tuen kehittämismahdollisuudet, opintolainan käyttökelpoisuuden parantaminen, erityiset opintotukikannustimet sekä toisen asteen opiskelijoiden opintotuen kehittämistarpeet. Opintolainavähennysjärjestelmää koskevien muutostarpeiden arvioinnissa hyödynnetään opetus- ja

kulttuuriministeriön asettaman opintotolainavähennyksen arviointityöryhmän tekemä valmistelutyö.

Avustus vuokratilustannusten korvaamiseen

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle vuokratilustannusten korvaamiseksi myönnettävän avustuksen tarkoituksena on, että tilojen vuokratilustannukset eivät siirtyisi terveydenhoitomaksuihin opiskelijoiden maksettavaksi. Opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratilustannusten korvaamisen tarkoituksen on puolestaan se, etteivät opiskelija-asuntojen tonttivuokratilustannukset siirtyisi opiskelijoiden maksamiin vuokriin.

Jotta yllä mainitut vuokratilustannukset eivät siirtyisi opiskelijoiden maksettavaksi, tulee Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ja opiskelija-asuntosäätiöille maksettavan avustuksen mitoituksessa jatkossakin ottaa huomioon vuokratilustannusten kehitys. Lisäksi Senaatti-kiinteistöjen ja opiskelija-asuntosäätiöiden vuokrasopimusten uusimisesta aiheutuva valtion maa-alueiden vuokratilustannuksissa tapahtuva kustannuskehitys tulee ottaa huomioon opiskelija-asuntoyhteisöille maksettavan avustuksen määrärahan mitoituksessa.

Koulumatkatuella edistetään koulutuksen saavutettavuutta

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) nojalla maksettavalla koulumatkatuella korvataan niiden opiskelijoiden matkakustannuksia, joilla on pitkä koulumatka ja merkittävät matkakustannukset.

Matkalippujen kustannuskehitys otetaan huomioon lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukeen varatun määrärahan mitoituksessa ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista (428/2012) tarkistetaan myös kustannuskehityksen perusteella.

5 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

5.1 Taide ja kulttuuri

5.1.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa kulttuuripolitiikan toteuttamisesta ja kehittämisestä strategiansa mukaisesti. Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat 1) Kulttuurin perustan vahvistaminen, 2) Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen, 3) Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen ja 4) Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen.

Kulttuurin merkitys yhteiskunta- ja talouskehitykseen vaikuttavana tekijänä kasvaa edelleen. Toisaalta julkisen talouden tilanne vaikeuttaa tavoitteiden saavuttamista. Taiteen ja kulttuurin hallintoa koskevan virastorakenneuudistuksen myötä kulttuurin budjettirahoituksesta siirtyy merkittävä osuus veikkausvoittovarojen rahoitettavaksi kehyskauden aikana, mikä vaikeuttaa niillä rahoitettavien toimintojen toteuttamista. Lisäksi kehyskauden kunta- rakenne- ja valtionosuusuudistus vaikuttavat kirjasto- ja kulttuuripalvelujen järjestämiseen.

Kulttuurin kulutustarpeet ja vastaavasti taiteelliset ilmaisumuodot moninaistuvat. Taiteellista osaamista hyödynnetään entistä enemmän luovan talouden edistämiseksi ja hyvinvointipalveluiden kehittämiseksi. Tämä monipuolistaa luovan työn tekijöiden toimeentulomahdollisuuksia mutta ei ratkaise perusongelmaa työn arvostuksesta ja riittävästä toimeentulosta.

Kulttuuriosallistuminen on viimeisten kymmenen vuoden aikana lisääntynyt ja väestöryhmien väliset osallistumiserot ovat tasoittuneet. Haasteena on saada aktiivisuus ulottumaan kaikkiin väestöryhmiin. Tämä edellyttää kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta ja saavutettavuutta ja kulttuurista osallisuutta. Kulttuuripalvelujen tuottamiseen tarvitaan uusia malleja. Osallisuus edellyttää kulttuuristen oikeuksien toteutumista ja kokemusta kulttuurin kuulumisesta kaikille.

Monikulttuurisuus lisääntyy edelleen. Se on yhteiskuntakehityksen sekä kulttuurielämän ja -politiikan voimavara. Sen realisoituminen edellyttää, että vähemmistökulttuuria edustavien kulttuurisia identiteettejä tuetaan ja heidän mahdollisuuksiaan osallistua kulttuurielämään vahvistetaan.

Digitalisoituminen leimaa taiteen ja kulttuurin kehitystä. Kehittämishaasteet kohdistuvat digitaalisten kulttuuriaineistojen hallintaan, jakeluun ja säilyttämiseen. Analogista kult-

tuuriperintöä tulee saattaa edelleen digitaalisesti saataville. Kulttuuriviennin kehittämiseksi ja kulttuuriyrittäjyyden vahvistamiseksi tarvitaan lisätoimenpiteitä.

Kulttuuriympäristöjen kehittämisessä tärkeiksi nousevat esteettisyys, viihtyminen, hyvinvointi ja kestävä kehitys. Taloudelliset intressit ovat joskus ristiriidassa kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuuriomaisuuteen liittyvien tavoitteiden kanssa.

Kirjastojen rooli elinikäisen oppimisen ja luotettavan tiedon säilyttäjänä ja jakajana vahvistuu. Kirjastojen uudet toimintamuodot ja yhteistyö lähiympäristöjen muiden toimijoiden kanssa tukee pyrkimyksiä vahvistaa kaikkien kansalaisten osallisuutta ja osallistumista.

5.1.2 Perussuunnitelma ja kehysehdotukset tavoitealueittain

Tavoite 1 Kulttuurisen perustan vahvistaminen

Haasteena hallinnonalan virastojen, laitosten sekä teattereiden, orkestereiden, museoiden ja yleisten kirjastojen toiminnalle on julkisen talouden kestävyysvajeen aiheuttamat rakenne- muutokset ja menojen uudelleen kohdistamiset.

Taiteen edistämiskeskus

Perussuunnitelma

- Tuetaan taiteenharjoittajien työskentelyä ja kansainvälistä verkottumista jakamalla apurahoja.
- Kehitetään taiteen ja kulttuurin toimintaedellytyksiä ja taidepalvelujen monipuolista ja tasavaroista tarjontaa jakamalla valtionavustuksia, palkkaamalla läänintaiteilijoita ja toteuttamalla kehittämishankkeita ja erityistehtäviä.

Valtion taidemuseon muuttaminen Kansallisgalleriaksi

Perussuunnitelma

- Perustetaan Valtion taidemuseon tilalle Kansallisgalleria.
- Turvataan kansallisen taidekokoelman ylläpito ja kartuttaminen.
- Osallistutaan Kansallisgallerian pääomittamiseen ja taataan toiminnan jatkuvuus turvaamalla siirtymävaiheen maksuvalmius.

Suomenlinnan hoitokunta

Perussuunnitelma

- Toteutetaan Suomenlinnan hoitosuunnitelmaa ja kunnostusohjelmaa kestävän kehityksen ja maailmaperintökohteiden periaatteiden mukaisesti.
- Asemakaavoitukseen liittyen tarkistetaan kustannusjakosopimusta Helsingin kaupungin kanssa.
- Osallistutaan maailmanperintöstrategian valmisteluun ja toteutukseen. (HO)

Kehysehdotus

- Käynnistetään huoltotunnelin parannustyöt.
- Varaudutaan Helsingin edustan saaria koskevan hallinnollisen ratkaisun toimenpiteisiin koskien Vallisaaren ja Kuninkaansaaren perusparannustöitä.

Museovirasto

Perussuunnitelma

- Toteutetaan kiinteistövarallisuuden uudelleenjärjestelyt siirtämällä kiinteistöjä Senaatti-kiinteistöille ja Metsähallitukselle.
- Osoitetaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistöomaisuuden vuokrakustannukset erilliselle momentille valtion talousarviossa.
- Toteutetaan kulttuuriympäristö- ja maailmanperintöstrategioita (HO).
- Perustetaan journalistinen kuva-arkisto Museoviraston yhteyteen. (HO)

Kehysehdotus

- Valmistaudutaan itsenäisyyden juhluvuoteen ja Kansallismuseon 100-vuotisjuhlaan toteuttamalla lisärakennus vaihtuvia näyttelyitä varten.

Näkövammaisten kirjasto

Perussuunnitelma

- Palvelujen saatavuutta, laatua ja tehokkuutta parannetaan eKirjaston keinoin.
- Osoitetaan riittävät resurssit aineistojen lainauksesta aiheutuvista käyttökorvauksista huolehtimiseen.

Suomen audiovisuaalinen instituutti (työnimi)

Perussuunnitelma

- Yhdistetään Kansallinen audiovisuaalisen arkisto ja Media- ja kuvaohjelmakeskus.
- Jatketaan aineistojen digitointia ja uudistetaan arkiston prosesseja digitaalseksi arkistoksi.
- Virastojen yhdistyessä parannetaan asiakaspalvelua ja viestintää tietojärjestelmiä ja verkkopalveluita kehittämällä.

Kehysehdotus

- Varmistetaan lasten mediasuojelu osoittamalla riittävät henkilöstö- ja toimintaresurssit mediakasvatus-, tiedotus- ja tutkimustehtäviin.
- Pyritään löytämään ratkaisu elävän kuvan museolle.
- Osallistutaan Helsingin kaupungin keskustakirjaston hankesuunnitteluun mahdollisuuksien mukaan.

Veikkausvoittovaroista rahoitettavat kansalliset taidelaitokset

- Pyritään turvaamaan Suomen Kansallisoopperan ja Suomen Kansallisteatterin toimintaedellytykset kansainvälisesti kilpailukyisinä päänäyttämöinä ottaen huomioon veikkausvoittovarojen kehitys.
- Rahoitetaan Valtion taidemuseosta muodostettavan Kansallisgallerian toimintaa kiinteistökuluja lukuun ottamatta veikkausvoittovaroin vuodesta 2014 alkaen.
- Kehitetään Suomen venäjänkielisen väestön kulttuuripalveluja sekä edistetään maahanmuuttajien ja pääväestön välistä vuorovaikutusta taiteen ja kulttuurin avulla tukemalla Cultura-säätiön toimintaa.
- Rahoitetaan Suomen elokuvasäätiölle audiovisuaalisen tuotannon, levityksen ja esittämisen valtionavustustoiminnasta aiheutuvia kustannuksia ja alan kansainvälisiä kehittämistoimia.

Teatterit, orkesterit ja museot

Perussuunnitelma

- Ohjataan valtionosuustoimintaa lähtökohtana ao. erillislakien tavoitteet.
- Luodaan arviointimenetelmä ja -kriteerit taiteen ja kulttuurin valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden lisäämiseksi.
- Kehitetään valtionosuutta saavien toimijoiden ja ns. vapaan kentän yhteistyötä.

Kehysehdotus

- Palautetaan rahoituslain väliaikaisesta muuttamisesta johtuva menosäästö vuodesta 2016 alkaen.

Taide- ja kulttuurilaitosten toimitilat

Perussuunnitelma

- Tuetaan 15 kulttuurilaitoksen sekä -yhteisön toimintaedellytyksiä erillisillä tilakustannuksilla varten myönnettävillä valtionavustuksilla.
- Avustetaan Tampereen Työväen Teatterin peruskorjauksesta aiheutuvia kustannuksia yhteensä 3 miljoonalla eurolla vuodesta 2015 alkaen.
- Rahoitetaan Kansallisgallerian Senaatti-kiinteistöille maksettavat toimitilavuokrat.

Kehysehdotus

- Ratkaistaan Arkkitehtuurimuseon ja Design -museon tilatarpeet kestäväällä tavalla.
- Käynnistetään Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen toimitilojen perusparantaminen. Uusittujen toimitilojen olisi tarkoitus olla kulttuurikeskuksen käytössä vuoden 2017 alusta.
- Kehyskauden lopulla aloitetaan Suomen Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjaus.
- Senaatti-kiinteistöt rakentaa Ateneumin valmiusvaraston ja huoltoreitin vuokravaikutteisesti.
- Selvitetään keskeisten valtion rahoituksen piirissä olevien museoiden kokoelmatilavaihtoehdot valtion kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti.

Kulttuuriperinnön digitointi

Perussuunnitelma

- Osallistutaan Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen toteuttamiseen.
- Tuetaan kulttuuripolitiikan toimialan museoiden ja muiden kulttuuriperintöaineistojen digitointia, saatavuutta ja tietojärjestelmien kehittämistä.
- Osallistutaan KDK -asiakasliittymän ylläpidon ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmän toteuttamisen kustannuksiin kulttuuripolitiikan toimialalla.

Kehysehdotus

- Hankitaan Kansallisessa digitaalisessa kirjastossa (KDK) välitettävien aineistojen internetkäytön edellyttämiä oikeuksia.

Tavoite 2 Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen

Suurimpana haasteena on löytää keinot turvata luovan työn tekijöiden toimintamahdollisuudet kehyskauden alussa veikkausvoittovaroihin kohdistuvien uusien tarpeiden vuoksi. Kehyskaudella taiteilijoiden, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahajärjestelmää on tarkoitus kehittää vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaan sisältyvin ehdotuksin.

Kehyksen ulkopuolisina tähän tavoitteeseen sisältyvät veikkausvoittovaroista rahoitettavat:

- Taiteenalojen edistäminen
- Alueellinen taiteen edistäminen
- Kulttuuripolitiikan kehittäminen
- Kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö
- Kulttuuri digitaalisessa ympäristössä

Tavoite 3 Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Haasteena on turvata kulttuuripalvelut, jotka ovat lähipalveluina ja valtakunnallisena sekä alueellisenä tarjontana eri väestöryhmien saatavilla, lisätä kansalaisten työhyvinvointia, terveyttä ja elämän laatua, ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta sekä parantaa elin- ja asuinympäristön viihtyisyyttä. Kehyskaudella pyritään vastaamaan myös nuorisotakuun haasteisiin.

Pyritään turvaamaan alueellisten kulttuuripalveluiden saatavuus ja saavutettavuus poikkeuksellaisilla toimenpiteillä.

Kuntien ja alueiden kulttuuritoiminta

Perussuunnitelma

- Kehitetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä ja kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta kokeilutoiminnalla.
- Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Tuetaan kulttuurin integroimista osaksi alue-, maakunta- ja kuntastrategioita.

Kehysehdotus

- Edistetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä kokeiluhankkeilla.
- Kehitetään kuntien kulttuuripalveluiden tuotantorakenteita yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin sekä kuntarajat ylittävänä yhteistyönä.
- Vahvistetaan kehittämistoiminnalla taidekasvatuspalveluiden paikallista ja alueellista saatavuutta osana lähipalveluita.
- Ehdotetaan valtiovarainministeriölle kuntien kulttuuritoimen perushinnan korottamista vuoden 2005 tasolle.

Yleiset kirjastot

Perussuunnitelma

- Uudistetaan kirjastolainsäädäntöä ja päivitetään kirjastoverkon kansalliset politiikkatavoitteet.
- Edistetään kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja yleisten kirjastojen uusien palvelujen kehittämistä sekä varmistetaan teoskappaleiden ohella myös sähköisten aineistojen tarjonta.
- Tuetaan kirjastojen erityistehtävien hoitamista ja sisältötuotantoa sekä yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalveluja.
- Edistetään Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) asiakasliittymän käyttöönottoa yleisissä kirjastoissa.
- Kirjastopalvelut turvataan lähipalveluina tukemalla kirjastojen perustamishankkeita.
- Perustetaan Viittomakielinen kirjasto.

Kehysehdotus

- Osallistutaan Helsingin keskustakirjaston toteuttamiseen itsenäisyyden 100-vuotisjuhlahankkeena.

Tavoite 4 Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin ja luovien alojen asemaan kansantaloudessa vaikuttavat kulttuuriviennin kasvu, tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys sekä kulttuuriyrittäjyyden lisääntyminen. Tavoitteena on, että kulttuuri ja luovat alat vahvistavat suomalaisen yhteiskunnan osaamista ja monipuolistavat toimialarakennetta.

Tekijänoikeudellisten markkinoiden toimivuus on luovan talouden toiminnan edellytys. Tekijänoikeusjärjestelmän tulee turvata ammatin- ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuudet. Digitalisoituminen ja verkostomaiset tuotanto- ja toimintatavat edellyttävät uudenlaista tekijänoikeusosaamista.

- Tuetaan toimialan kansainvälisen yhteistyön rakenteellisia edellytyksiä, vuorovaikutusta, alan kehittämishankkeita ja toimintamalleja.
- Kehitetään kansainvälisen liikkuvuuden ja kulttuurivaihdon tukimuotoja. Yksittäisten taiteen alan kansainvälisten hankkeiden rahoituksesta vastaa Taiteen edistämiskeskus.
- Kehitetään tekijänoikeudellisia järjestelyjä, kuten sopimuslisenssijärjestelmää, tukemaan luovaa taloutta ja luovien sisältöjen laillista hyödyntämistä.
- Erotetaan toisistaan opetustoiminnan käyttöoikeuskorvaukset ja kulttuuri- ja valtiohallinnon käyttöoikeuskorvaukset.
- Esitetään yksityisen kopioinnin hyvityksen järjestämistä valtion talousarviosta.

5.2 Liikunta

5.2.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta

Liikunta tuottaa elämyksiä ja iloa, lisää yhteisöllisyyttä sekä edistää terveyttä ja hyvinvointia. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ja kehittää liikuntapolitiikkaa, jonka päämääränä on liikunnan edistäminen. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa alan järjestöt ja liikunta- ja urheiluseurat. Kunnat tarjoavat liikuntapaikkoja sekä järjestävät erityisryhmien ja ikääntyvien liikuntapalveluja. Tulevan EU:n koulutus-, nuoriso- ja liikunta-alan ohjelman (nk. Erasmus for All) puitteissa eurooppalainen yhteistyö urheilun alalla lisääntyy 2014 alkaen.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet haasteineen ovat:

1. Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Liikunta kuuluu sivistyksellisiin perusoikeuksiin. Liikuntapalveluiden tarjoamisen edellytyksiin vaikuttavat julkisen talouden kiristyminen, kuntaliitokset ja muuttovirrat sekä liikuntahallinnossa ja -kulttuurissa tapahtuvat muutokset. Kunnallisten liikuntapalvelujen tuottamiseen käytetään nykyistä enemmän erilaisia toimintamalleja. Kunnat tai kuntien määräysvallassa olevat yhteisöt omistavat 75–80 % maamme liikuntapaikoista. Merkittävä osa liikuntapaikoista on peruskorjausikässä. Tavoitteena on turvata liikuntapalveluiden ja liikuntapaikkapalveluiden saavutettavuus koko maassa ja varmistaa, että liikunnan edistäminen huomioidaan kuntien strategioissa.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Liikunnan harrastaminen vähenee murrosikässä. Työikäisten liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla on viime vuosikymmenten aikana lisääntynyt, mutta fyysinen aktiivisuus työssä ja arjessa on vähentynyt. Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin. Aktiivisella liikunnan harrastamisella on myös yhteiskunnallisia ja kansantaloudellisia vaikutuksia työurien pidentymisen ja työhyvinvoinnin edistämiseksi. Tavoitteena on koko väestön fyysisen aktiivisuuden, liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret, joiden liikunta-aktiivisuus luo perustan koko elämänsä ajan mittaiselle liikunnalliselle elämäntavalle. Keskeisiä kohderyhmiä ovat myös muut riittämättömästi liikkuvat ja liikunnasta syrjäytymisvaarassa olevat.

3. Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratoimintaan osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin eroja eri väestöryhmien kesken. Tarve liikuntajärjestöjen toimintakulttuurin ja -tapojen uudistamiselle kasvaa, kun sitoutuminen liikunnan järjestö- ja seuratoimintaan vähenee ja tilalle tulee vapaita toimintaryhmiä ja muita uusia osallistumisen tapoja. Myös vapaaehtoistoimijoiden keski-ikä nousee. Liikuntapalveluiden kuluttajien vaatimustaso kasvaa ja kaupallinen tarjonta lisääntyy ja monipuolistuu. Liikunnan kansalaistoiminnan, julkisen sektorin ja elinkeinotoiminnan yhteistyö tulee korostumaan. Tavoitteena on lisätä liikunnan kansalais-

toiminnan laatua sekä kansalaistoimintaan osallistumista etenkin sellaisilla väestöryhmillä, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

4. Suomalainen huippu-urheilumenestys perustuu eettisyyteen ja yhteiskuntavastuullisuuteen

Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria ja sen arvo elämysten tuottajana ja myönteisten esikuvien tarjoajana kasvaa. Lisäksi huippu-urheilutoiminta vahvistaa etenkin suurtaapahtumien järjestämisen myötä liikunnan ja urheilun merkitystä kansantaloudessa. Euroopan unioni tulee toimivaltansa kautta vaikuttamaan aiempaa tiiviimmin huippu-urheiluun liittyviin kysymyksiin. Tavoitteena on lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä parantaa Suomessa järjestettävien urheilun suurtaapahtumien vaikuttavuutta. Huippu-urheilumenestyksen edistäminen perustuu eettisiin ja yhteiskuntavastuullisiin toimenpiteisiin. Tavoitteena on myös, että Suomen kansainvälinen toiminta huippu-urheilun eettisen perustan vahvistamiseksi on aktiivista.

5. Tiedolla johtamisen toimintatavat yleistyvät liikuntapolitiikassa ja -hallinnossa

Liikunta-alan ohjauksessa ja liikuntapoliittisessa päätöksenteossa korostuu strategisen tason ohjaus ja koordinaatio sekä toimenpiteiden vaikutusten seuranta ja arviointi. Haasteet liikuntakulttuurissa edellyttävät aiempaa laaja-alaisempaa liikunta-alaan liittyvää asiantuntemusta ja osaamista. Tavoitteena on, että liikuntakulttuurissa toimitaan tiedolla johtamisen periaatteen mukaisesti ja että toimenpiteiden kehittäminen ja uudistaminen perustuu riittävän laadukkaaseen ja relevanttiin tietotuotantoon.

5.2.2 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen

Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Turvataan tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikuntapalvelut vahvistamalla liikunnan asemaa peruspalveluna. Liikuntapaikkarakentamisen avustamisella edistetään liikuntapalvelujen saavutettavuutta paikallisella tasolla sekä tuetaan liikuntaolosuhteiden kehittämistä ja rakentamista. Ohjauksella varmistetaan, että liikunta- ja liikuntapaikkapalvelut tuotetaan kunnissa eri sukupuolten ja väestöryhmien tarpeet huomioiden.

- Liikuntalain uudistamisen yhteydessä selvitetään kuntien liikuntalain mukaisten tehtävien toimivuus.
- Parannetaan kunnallisia liikunta- ja liikuntapaikkapalveluja koskevaa tietopohjaa ja varmistetaan ohjauksen yhdensuuntaisuus paikallistasoa koskevissa liikuntapoliittisissa toimenpiteissä.
- Tuetaan liikuntapaikkarakentamista sekä sitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.
- Tuetaan maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla.
- Edistetään informaatio-ohjauksella, että liikunnan edistäminen huomioidaan kuntien strategioissa.

Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Lisätään toimenpiteitä, joilla edistetään fyysisen aktiivisuuden, liikuntaharrastuksen määrän sekä liikuntaintensiteetin kasvua koko elämänkulussa sekä terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien ja liikunnasta syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden määrän vähentämistä. Vahvistetaan poikkihallinnollista yhteistyötä, jotta liikuntapoliittisilla toimenpiteillä tuetaan kokonaisvaltaisen hyvinvointipolitiikan toteutumista. Tehostetaan toimenpiteiden vaikutusten arviointia terveyttä edistävän liikunnan alueella. Terveyttä edistävän liikunnan ohjausryhmän valmistelemat linjaukset ja toimenpidesuunnitelma korostavat poikkihallinnollista yhteistyön merkitystä erityisesti terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien väestöryhmien aktivoimisessa, liikunnan merkityksen työurien pidentämisessä ja arkiliikunnan lisäämisessä.

- Tuetaan OKM:n ja STM:n yhteisen terveyttä edistävän liikunnan strategian ja toimenpideohjelman toimeenpanoa.
- Tuetaan Liikkuva koulu ja Kunnossa kaiken ikää -ohjelmia, työelämän liikunnallistamiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä muita liikunnan edistämishankkeita koko elämänkulussa
- Huomioidaan liikunta-alan yrittäjyys osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä.

Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Tukemalla liikunnan kansalaistoiminnan osaamisen ja ammattimaisuuden kehittämistä sekä toimintatapojen uudistumista varmistetaan kansalaistoiminnan houkuttelevuus kaikilla toiminnan tasoilla. Kansalaistoiminnan tukemisessa huomioidaan liikunnan harrastusmahdollisuuksien yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Vaikutetaan liikunnan kansalaistoiminnan edellytysten ja urheilun eettisen pohjan vahvistamiseen EU:n ja kansainvälisen liikuntayhteistyön kautta. Toimitaan suomalaisen liikuntakulttuurin erityispiirteiden säilyttämiseksi.

- Liikuntalain uudistamisen yhteydessä selvitetään mahdollisuus kohdentaa valtionosuuksia paikallisen seuratoiminnan tukemiseen.
- Toteutetaan liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmän uudistus.
- Tuetaan liikuntajärjestöjen suoria kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja kansainvälisiä luottamustehtäviä.

Suomalainen huippu-urheilumenestys perustuu eettisyyteen ja yhteiskuntavastuullisuuteen

Tuetaan kansainvälisesti tavoitteellisen huippu-urheilun menestymisedellytyksiä ja huippu-urheilun osaamisen kehittämistä. Seurataan huippu-urheiluyksikön toimintaa ja edistetään vammaishuippu-urheilun integraatiota sekä vahvistetaan huippu-urheilun eettistä perustaa. Edistetään kansainvälisten urheilun suur tapahtumien haku- ja järjestämisedellytyksiä.

- Edistetään huippu-urheilun menestymismahdollisuuksia tukemalla huippu-urheiluyksikön toimintaa.
- Osallistutaan urheilun ja liikunnan kansainvälisten suur tapahtumien haku- ja järjestämisprosesseihin kumppanuusajattelun mukaisesti.
- Tuetaan urheilun eettisyyden ja rehellisyyden vahvistamiseksi toteutettavia hankkeita.

Tiedolla johtamisen toimintatavat yleistyvät liikuntapolitiikassa ja -hallinnossa

Kasvatetaan liikunta-alan osaamista ja asiantuntemusta tukemalla liikunta-alan koulutusta, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Liikunnan toimialalla strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle, liikuntatiedon saavutettavuudelle, eri toimijoiden vuoropuhelulle sekä jatkuvalla liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arvioinnille.

- Jatketaan liikuntatiedon saavutettavuuden edistämishanketta ja otetaan käyttöön sen esittämiä toimenpiteitä.
- Uudistetaan liikuntatieteellisen tutkimuksen tukemisen periaatteet liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden suunnassa.
- Avustetaan liikunta-alan päätöksentekoa palvelevaa tietotuotantoa.
- Vahvistetaan valtionavustuksia saavien yhteisöjen tavoiteohjauskäytäntöjä ja toiminnan tulosten seurantaa ja arviointia.
- Uudistetaan liikunnan koulutuskeskusten valtionohjausmenetelmiä vapaan sivistystyön osalta.
- Valtion liikuntaneuvosto arvioi koko valtionhallinnon toimenpiteitä liikunnan edistämiseksi.

Valtionosuudet liikunnan koulutuskeskuksille

Perussuunnitelma

- Myönnetään liikunnan koulutuskeskuksille vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia valtionosuuksia uudistettavan valtionosuusjärjestelmän mukaisesti.

Kehysehdotus

- Kasvatetaan vapaan sivistystyön tarjontaa yleisin budjettivaroin.

Olympiastadionin perusparannushanke

Hallitusohjelman mukaan Olympiastadionin peruskorjauksen luonne kansallisena hankkeena huomioidaan sen rahoituksessa. Perusparannuksen suunnittelukustannuksiin on osoitettu rahoitusta vuoden 2012 toisessa lisätalousarviossa Stadion-säätiön laatiman tarveselvityksen tietoihin perustuen. Talousarvion mukaan 5,9 miljoonan euron määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Helsingin Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin, tarveselvitykseen perustuviin kustannuksiin edellyttäen, että valtion ja Helsingin kaupungin rahoitusosuudet ovat yhtä suuret. Valtion vuoden 2013 talousarviossa esitetään hankkeen suunnitteluun osoitettavan 6,3 miljoonan euron määrärahaa. Vuosien 2012 ja 2013 osalta valtion rahoitus kohdentuu hankkeen suunnittelukustannuksiin, joiden enimmäismääräksi on esitetty 12,7 miljoonaa euroa.

Perussuunnitelma

- Valtio päättää perusparannushankkeen rahoitukseen osallistumisen enimmäismäärästä valtion talousarviossa sen jälkeen, kun yksityiskohtaisempi luonnos 2-suunnitelmiin pohjautuvan hankesuunnitelma Olympiastadionin perusparannuksesta valmistuu. Hankesuunnitelma tulee valmistumaan lokakuussa 2014.

Kehysehdotus

- Valtio osallistuu Helsingin Olympiastadionin perusparannuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että valtion osuus on enintään puolet perusparannushankkeen kustannuksista. Osoitetaan valtion rahoitusosuus Helsingin Olympiastadionin perusparannushankkeen rakentamisvaiheen toteuttamiseen vuoden 2015 valtion talousarviossa. Rahoitus osoitetaan raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annetun lain (1054/2001) 1 §:n 5 kohdan mukaisesta osuudesta purkamalla Veikkaus Oy:n jakamattomia voittovaroja.

Laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen avustaminen (OKM)

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)								
– uimahallit (m2)	23 497	23 268	24 243	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
– liikuntahallit (m2)	27 587	38 131	19 025	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
– jäähallit (m2)	14 878	13 016	21 579	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Yhteensä	65 962	74 415	64 847	67 000	67 000	67 000	67 000	67 000
– lähiliikuntapaikat (kpl)	48	62	67	55	55	55	55	55

Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko harrastavat 15–64 -vuotiaat % (AVTK 2010)*

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
– miehet	30	31	35	35	35	37	37	38
– naiset	35	34	35	35	35	37	37	38

*liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee

Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus % (Kouluterveyskysely**)

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/vko								
– 8–9 lk	34	34	33	32	31	30	30	29
– lukion 1–2 lk	31	30	29	28	27	26	25	24
– ammattiin opiskelevat 1–2 lk	48	47	47	46	45	44	43	42

**aineisto parillisina vuosina Etelä- ja Itä-Suomi ja Lappi; parittomina Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa

Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta % (Eurobarometri 2009)

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
Liikunnan harrastaminen säännöllisesti								
– Suomessa	17	17	18	19	19	20	20	22
Liikunnan vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen								
– Suomessa	18	18	19	20	21	22	22	23

Lasten ja nuorten (6–18 v.) osallistuminen seuratoimintaan *(Kansallinen liikuntatutkimus)*

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
– poikia	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	240 000	240 000	240 000
– tyttöjä	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	200 000	200 000	200 000
Yhteensä	424 000	424 000	424 000	424 000	424 000	440 000	440 000	440 000
% osuus kansalais- toimintaan osallistuvista	43	43	43	43	43	45	45	45

Dopingtestit ja dopingrikkomukset (kpl) (ADT)***

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
Kansallisen testausohjelman testit, yhteensä	2 259	3 126	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300
– kilpailun ulkopuoliset	1 248	1 722	1 750	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800
– kilpailutestit	1 011	1 404	1 450	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600
– joista veritestejä	112	123	100	140	200	200	200	200
Urheilijaprofiilit, verinäytteet				100	200	200	200	200
Dopingrikkomukset	12	13						

***ei sisällä kansallisten tai kv-liittojen tai WADAn testejä

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön volyymi (1000 vrk)

(oppilaitosten ilmoitukset)

	2010 toteuma	2011 toteuma	2012 arvio	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite	2017 tavoite
Lapsi- ja nuorisoliikunta	216	229	230	231	231	232	233	233
Vammaisliikunta	6	6	7	7	7	8	8	8
Kansalaisjärjestötoiminta	24	22	24	25	27	28	29	29
Aikuisliikunta	77	78	78	78	76	73	70	69
Huippu-urheilu	25	28	31	32	33	33	34	34
Muu	21	23	16	10	8	8	8	8
Yhteensä	369	386	386	383	382	382	382	382

5.3 Nuorisotyö ja -politiikka

5.3.1 Kehyskauden haasteet yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa nuorisolain mukaisesti nuorisotyön ja -politiikan yleisestä kehittämisestä. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015 määrittelee toimialan strategiset tavoitteet hallituskauden ajaksi. Näitä tavoitteita toimeenpannaan koordinoitusti, ja valtion nuorisoasiain neuvottelukunta seuraa ja arvioi niiden toteutumista.

Nuorisotyön ja -politiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet haasteineen ovat:

- 1 Nuorten aktiivinen kansalaisuus.** Tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen.
- 2 Nuorten sosiaalinen vahvistaminen.** Tavoite on yhdessä nuorten kanssa parantaa nuorten elämäntaitoja ja ehkäistä syrjäytymistä. Työtä tehdään yhteistyössä muiden toimialojen kanssa.
- 3 Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.** Tavoitteena on yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa saada nuorten elinolot samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma.

Vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseen vaikuttaa yhteiskunnan moniarvoistuminen ja monikulttuuristuminen, tieto- ja viestintäteknologian kehitys, globalisaatio ja julkisen talouden kiristyminen. Keskeistä on varmistaa, että kaikilla nuorilla, asuinpaikasta riippumatta, on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja, että heille on tarjolla tarvittava tuki kasvun ja aikuistumisen vahvistamiseksi.

Nuoret ovat Suomessa aktiivisia järjestöjen, oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen toimijoita. Samalla kuitenkin yleistyy mielipiteen ilmaisu ja vaikuttaminen uusia keinoja hyödyntäen (esim. sosiaalinen media, kulttuurinen ilmaisu, elämäntaparatkaisut). Nuorten järjestökiinnitteisyys on höllentymässä, mutta aktiivisuus ei ole vähentynyt, vaan muuttanut muotoaan.¹⁶ Nuorisotyössä ja -toiminnassa tulee huomioida osallistumisen erilaiset muodot. Tärkeää on myös torjua suvaitsemattomuutta ja vihapuhetta ja tukea eri vähemmistöryhmiin kuuluvien nuorten identiteettiä. Myös nuorten kasvavaa sosiaalista epäluottamusta, joka on myös ylisukupolvista, tulee torjua¹⁷.

Tietoyhteiskuntaosallisuuden merkitys jatkaa kasvuaan. Tämä asettaa odotuksia ja osamisvaatimuksia nuorten parissa työskenteleville. Vaikka nuorten kanssakäyminen on aktiivista verkossa, nuoret pitävät kuitenkin tärkeänä kasvokkaista kohtaamista. Lähipalveluille on edelleen tilausta ja niitä tulee edelleen kehittää kuntakentän uudistuessa.

¹⁶ Sami Myllyniemi Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009 "Aika vapaalla".

¹⁷ Sami Myllyniemi (toim.) Monipolvinen hyvinvointi, Nuorisobarometri 2012

Nuorisotyön ja -politiikan kautta edistetään kestävä kehitystä pyrkimällä torjumaan ylisukupolvista huono-osaisuuden kierrettä ja polarisaatiota. On tuettava nuoria kantamaan vastuuta yhteisöstään, mutta myös selviämään omasta arkipäivästä. Tarvitaan monialaista yhteistyötä, jossa nuorisotyöllä on paljon annettavaa.

Niukkenevien resurssien aikana tiedolla johtaminen on saanut yhä keskeisemmän sijan päätöksenteossa. Näin ollen myös nuorisotyön ja -politiikan seuraamisessa on tarpeen muokata käytettäviä seurantatyökaluja.

Tavoite ¹⁸	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nuorten aktiivinen kansalaisuus								
Nuorten aloitekanava tms. järjestelmien kattavuus kunnista		45 %	50 %	60%	65 %	70 %	75 %	80%
Nuorisovaltuustojen kattavuus kunnista	70 %	75 %	80 %	85 %	89 %	93 %	95 %	95%
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, osuus kunnista		76 %	77 %	80 %	83 %	86 %	87 %	90%
ELY-keskusten kautta rahoitettu paikallinen harrastustoiminta, kerhojen määrä	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
Nuorisokeskusten toimintapäivät (tuhatta)	240	240	240	250	250	250	250	250
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen								
Työpajojen kattavuus kunnista	80 %	80 %	82%	85 %	85%	85%	85%	85%
Nuoria (alle 29v) työpajoissa	13 016	12 982	13 100	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500
Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä / etsivän nuorisotyön viranomaiskontaktien määrä	5 724 / 75 713	10 041 / 96 679	11 500 / 110 745	12 800 / 123 264	13 000 / 125 190	13 000 / 125 190	13 000/ 125 190	13 000/ 125 190
Etsivä nuorisotyö, kattavuus kunnista	56 %	77 %	87%	97–100%	100%	100%	100%	100%
Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen								
Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, kattavuus kunnista		60 %	100%	100 %	100%	100%	100%	100%

5.3.2 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyöhön

Veikkaustvoittovaroin edistetään nuorisopolitiikan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita tukemalla mm. valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, nuorisotyötä tekeviä järjestöjä, valtakunnallisia nuorisokeskuksia, nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskuksia, sosiaalista nuorisotyötä, nuorten tieto- ja neuvontapalveluja ja verkkonuorisotyötä, nuorten paikallista harrastustoimintaa sekä nuorisotyön kehittämishankkeita. Lisäksi niillä rahoitetaan kuntien nuorisotoimen valtionosuudet ja katetaan hallitusohjelman mukaiset menosäästöt.

Suunnitelmakaudella pyritään täsmentämään käyttösuunnitelmaa siten, että se palvelisi entistä tehokkaammin toimialan yleistä kehittämistä.

¹⁸ Taulukossa esitetty kattavuus kunnissa lasketaan pl. Ahvenanmaan kunnat. Vuonna 2012 Suomessa on 336 kuntaa, joista 320 Manner-Suomessa.

Tavoitteet 2014–2017:

- Vakiinnutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksillä¹⁹ perustettu nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja kehittämiskeskusjärjestelmä nuorisotoimialan yleisen kehittämisen välineeksi. Tämä tapahtuu kehittämällä keskusrakennetta ja tulos- ja kehittämiskeskustelukäytäntöä siten, että se huomioi keskusten moninaisuuden.
- Selvitetään mahdollisuudet uudistaa kuntien nuorisotoimen valtioneosuusjärjestelmää.
- Selvitetään mahdollisuudet uudistaa etsivän nuorisotyön rahoitus, ja tuetaan toimintaa hallitusohjelman mukaisesti.
- Kehitetään nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä ottamalla huomioon sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaan (SaDe) sisältyvät toimet.
- Kehitetään verkkonuorisotyötä.
- Saatetaan nuorten tieto- ja neuvontapalveluverkosto koko maan kattavaksi.
- Otetaan käyttöön nuorten hyvinvointia koskevat indikaattorit²⁰ ja kehitetään tiedokeruuta Nuoran indikaattoriyöryhmän esiin nostamien näkökohtien pohjalta. Indikaattorien seurannassa huomioidaan sukupuolispesifi tieto sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen mahdollistamiseksi.
- Huolehditaan valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012–2015 toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista.
- Käynnistetään valtakunnallisten nuorisokeskusten yhteinen strategiatyö.
- Seurataan nuorisolaissa säädetyn, kuntia velvoittavan nuorten ohjaus- ja palveluverkostojen toimintaa. Osallistutaan verkostojä hyödyttävään tiedon tuottamiseen ja hyvien käytäntöjen levittämiseen.
- Toteutetaan EU:n nuorisostrategiaa 2010–2018 lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaisesti. Osallistutaan keskeisiin vertaisoppimishankkeisiin.
- Osallistutaan aktiivisesti EU:n ohjelmakauden 2014–2020 valmisteluun ja toimeenpanon käynnistämiseen.
- Vastataan Euroopan neuvoston vihapuheen vastaisen kampanjan kansallisesta toimeenpanosta.
- Vastataan Itämeren maiden neuvoston puheenjohtajuudesta 2013–2014 sekä Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajuudesta 2013–2015 nuorisoalalla.

Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö

Perussuunnitelma

- Nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteena on, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö toteuttavat osaltaan hallitusohjelmassa asetettua tavoitetta.

¹⁹ dnro 9/600/2010 (10.8.2010) ja dnro 15/600/2011 (24.10.2011)

²⁰ Nuoran loppuraportti "Nuorten hyvinvointi-indikaattorit" 31.8.2012

Kehysehdotus

- Vahvistetaan nuorten työpajatoimintaa, koska koko maahan laajeneva etsivä nuorisotyö ohjaa työpajatoimintaan aikaisempaa enemmän niitä nuoria, jotka ovat yhteiskunnan palvelujen ulkopuolella.
- Laajennetaan etsivä nuorisotyö hallitusohjelman mukaisesti koko maan kattavaksi.

Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta

Perussuunnitelma

- Määrärahaa on tarkoitus käyttää Inarin saamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen. Erityisen tuen ja kulttuurin perustana olevan kielen elvyttämisen kohteena ovat Inarin saame ja koltansaame.

Kehysehdotus

- Laajennetaan toimintaa saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolelle, jossa pääosa saamelaislapsista ja -nuorista nykyisin asuu.

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014–2017: Peruslaskelma

(1 000. €)	2014 TTS	2015 TTS	2016 TTS	2017 TTS
Perussuunnitelma	5 957 450	5 889 163	5 944 398	5 963 977
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	582 060	636 232	588 366	593 149
Pääluokka 29 yhteensä	6 539 510	6 525 395	6 532 764	6 557 126
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	89 497	87 014	85 404	85 420
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	28 549	28 413	28 413	28 413
10. Yleissivistävä koulutus	960 138	949 713	948 253	948 253
20. Ammatillinen koulutus	711 732	681 570	673 570	673 570
30. Aikuiskoulutus	516 039	516 039	516 039	516 039
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 526 419	2 505 374	2 546 961	2 566 836
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	103 213	154 245	105 303	106 327
70. Opintotuki	912 927	910 809	925 639	925 639
80. Taide ja kulttuuri	218 938	216 627	226 515	226 203
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	231 069	232 340	234 100	235 867
90. Liikuntatoimi	110	367	367	367
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	166 148	167 622	166 450	167 925
91. Nuorisotyö	21 650	21 650	21 650	21 650
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	53 081	53 612	54 100	54 617

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2014–2017: Kehysehdotus

(1 000 €)	2014 TTS	2015 TTS	2016 TTS	2017 TTS
Kehysehdotus	6 159 740	6 138 202	6 236 117	6 256 690
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	592 060	646 232	598 366	593 149
Pääluokka 29 yhteensä	6 751 800	6 784 434	6 834 483	6 849 839
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	109 839	107 880	107 550	108 441
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	28 549	28 413	28 413	28 413
10. Yleissivistävä koulutus	1 054 836	1 079 018	1 096 742	1 087 870
20. Ammatillinen koulutus	746 447	727 355	732 235	730 760
30. Aikuiskoulutus	535 239	535 239	535 239	535 239
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 552 454	2 529 687	2 577 196	2 586 306
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	103 213	154 245	105 303	106 327
70. Opintotuki	914 827	913 129	928 173	928 393
80. Taide ja kulttuuri	223 938	223 077	235 765	256 064
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	241 069	242 340	244 100	235 867
90. Liikuntatoimi	510	1 167	1 567	1 967
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	166 148	167 622	166 450	167 925
91. Nuorisotyö	21 650	21 650	21 650	21 650
Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista	53 081	53 612	54 100	54 617



Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-194-7 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2013